

Beheerpakketten Biodiversiteitsmonitor (BBM)

20254

Natuur- en landschapspakketten

en

Kruidenrijk graslandpakketten

Betreft De door de Stichting Biodiversiteitsmonitor vastgestelde BBM-pakketten op 21~~3~~ november 2024~~2~~, n.a.v. de wijzigingen zoals door de BBM Commissie ~~van Deskundigen~~ voorgestelde actualisatie voor 20254 op 13 ~~november~~juli 2024~~3~~.

Door BoerenNatuur en Stichting Biodiversiteitsmonitor

Datum 21~~14~~ ~~nov~~september 2024~~3~~

Inhoud

1. Inleiding
 2. Pakketten graslandbeheer
 3. Pakketten weidevogelbeheer
 4. Pakketten Ecologisch water- en bodembeheer
 5. Pakketten Akkerbeheer
 6. Pakketten Landschapsbeheer
 7. Pakketten Erfbeheer
- Bijlage 1 Definities
- Bijlage 2 Meetmethode kruidenrijkdom
- Bijlage 3 Tabel berekening GVE
- Bijlage 4 ~~Koppeling ANLb- en BBM-pakketten en Cumulatietafel~~ Cumulatietafellen
BBM- en ANLb-pakketten
- Bijlage 5 Weging BBM-pakketten
- Bijlage 6 Sleutel Tabellen BBM-en ANLb-pakketten

1. Inleiding

In dit document staan de omschrijvingen van de **Beheerpakketten Biodiversiteitsmonitor (BBM)** die gebruikt worden in het kader van de toepassing van de Biodiversiteitsmonitor. Bij de ontwikkeling van deze BBM pakketten is veel kennis en ervaring van de agrarische collectieven en BoerenNatuur benut. Deze pakketten zijn in de praktijk al ingezet voor de pilotprojecten met vier zuivelbedrijven (2019), de melkstroom 'On the Way to PlanetProof', het project Brabants Bodem en de provincie Noord-Holland (2021). In een pilot in Zeeland en Noord-Brabant zijn BBM-pakketten getest bij een aantal akkerbouwbedrijven (2021). Voor melkveehouders zijn ze goed bruikbaar en worden ze ingezet door publieke en private organisaties om boeren te belonen voor hun inzet voor milieu en biodiversiteit.

De BBM-pakketten zijn grotendeels afgeleid van één of meerdere pakketten van de subsidieregeling Agrarisch Natuur- en Landschapsbeheer (ANLb), maar komen veelal niet volledig overeen. Door de BBM commissie, een Commissie met van (ervarings)deskundigen. De samenstelling van deze commissie is dusdanig dat vanuit verschillende invalhoeken de BBM pakketten inhoudelijk worden beoordeeld op ecologische effectiviteit, uitvoerbaarheid en economisch impact. Dit gebeurt is op verzoek van de stichting Biodiversiteitsmonitor ~~naar de BBM-pakketten in 2022 gekeken. Voor een aantal BBM-pakketten zijn actualisaties uitgevoerd voor 2023. Daarnaast zijn er een aantal pakketten, waarvoor de Commissie aangeeft dat die in 2023 gemonitord moet worden omdat aanpassing van de beschrijving en/of de weging nodig is.~~

1.1 BBM-pakketten en KPI's

BBM staat voor Beheerpakketten Biodiversiteitsmonitor. BBM-pakketten zijn ontwikkeld voor alle agrariërs. Voor agrariërs die niet mee kunnen of willen doen aan ANLb, kunnen via BBM-pakketten aantonen welke bijdrage zij leveren aan biodiversiteit op hun bedrijf, deze pakketten kunnen hun stimuleren hun om de biodiversiteit op hun bedrijf te vergroten. Voor agrariërs die al meedoen aan het ANLb is een vertaling gemaakt van hun ANLb-pakketten naar BBM-pakketten. Agrariërs met ANLb kunnen extra BBM-pakketten afsluiten, bijvoorbeeld voor hun erf, maar ook andere BBM-pakketten zijn mogelijk. Het budget voor het afsluiten van ANLb van een collectief is beperkt, soms is geen ANLb mogelijk, terwijl een agrariër wel natuur- of landschapsbeheer uitvoert of zou willen uitvoeren. Het kiezen voor een BBM-pakket is altijd mogelijk, als voldaan wordt aan de instapeis en beheervorschriften. Stapelen van ANLb pakket en BBM is niet de bedoeling.

Elk BBM-pakket heeft een weging. Zo weegt een houtwal per hectare zwaarder dan een hectare grasland met rustperiode. De aantallen hectares x de weging van de pakketten dragen bij aan de score van de melkveehouder op de twee Kritische Prestatie Indicatoren (KPI's) Kruidenrijk grasland en Natuur en Landschap.

Hoe is de weging bepaald?

In het bepalen van de weging is een knip gemaakt in pakketten waarbij het beheer op landbouwgrond plaatsvindt (bv. graslandbeheer of weidevogelbeheer) en beheer buiten landbouwgrond (bv. landschapselementen of slootschonen). In 2019 is door een adviesgroep (Duurzame Zuivelketen, BoerenNatuur De collectieven, WNF, Deskundige WUR, Schuttelaar

& Partners) een rapportage opgesteld met een advies voor de invulling van de indicator natuur- en landschapsbeheer voor de Biodiversiteitsmonitor Melkveehouderij. Om de registratie van beheerpakketten om te kunnen zetten in een KPI, moet het natuur- en landschapsbeheer (al dan niet gewogen) bij elkaar opgeteld kunnen worden. Hiervoor is een methodiek ontwikkeld die hieronder staat beschreven. Deze maakt onderscheid tussen de wegingsmethodiek voor agrarisch beheer, de wegingsmethodiek voor landschapsbeheer en een methodiek voor erfbeheer.

<p>De KPI Natuur en landschap is een percentage beheerd areaal (teller) van het totale areaal (noemer).</p> $B = \sum_i (O_i \times C_i \times 100\%) / T$ <p>B = Bijdrage natuur en landschap (in percentage beheerd land) O = Totaal oppervlakte van natuur- en landschapselementen (voor type i) C = Wegingsfactor* (voor type i) T = Totaal areaal bedrijf**</p>	<p>De KPI Kruidenrijk grasland is een percentage</p> $\text{Percentage kruidenrijk grasland} = \frac{\text{Totaal areaal kruidenrijk grasland}}{\text{totaal areaal** bedrijf}} \times 100\%$
<p><u>KPI Natuur en Landschap:</u></p> <p><u>gewogen oppervlak</u> $= (\text{oppervlak pakket A} \times \text{wegingsfactor pakket A}) + (\text{oppervlakte pakket B} \times \text{wegingsfactor B}) + \text{etc.}$</p> $\text{KPI Natuur en Landschap} = \frac{\text{gewogen oppervlak}}{\text{totaal bedrijfsareaal**}} \times 100\%$	
<p><u>KPI Kruidenrijk grasland:</u></p> <p><u>gewogen oppervlak</u> $= (\text{oppervlak pakket A} \times \text{wegingsfactor pakket A}) + (\text{oppervlakte pakket B} \times \text{wegingsfactor B}) + \text{etc.}$</p> $\text{KPI Kruidenrijk grasland} = \frac{\text{gewogen oppervlak}}{\text{totaal bedrijfsareaal**}} \times 100\%$	
<p>**Totaal areaal bedrijf: Areaal grond dat bedrijf gebruikt of beheert. Data areaal grond dat gebruikt of beheerd wordt staat in de basisregistratie percelen van de gecombineerde opgave (GO) RVO. De totaaloppervlakte is conform de gecombineerde opgave (GDI), geregistreerd in Mijn Percelen, met 15 mei van het lopende jaar als peildatum-en.- Hierin wordt de oppervlakte van het erf niet meegerekend in het totaal areaal. Erfbeheer wordt wel meegewogen in de berekening van de KPI, maar het erfoppervlak niet. (https://www.biodiversiteitsmonitor.nl/docs/Biodiversiteitsmonitor_nederlands.pdf)</p>	

Aangezien verschillende elementen op verschillende wijze bijdragen aan de biodiversiteit, wordt een wegingsfactor gebruikt voor het bepalen van het oppervlak aan natuur en landschapselementen. Een overzicht van de weging per pakket en een nadere omschrijving is te vinden in **bijlage 6**.

Doet u al mee aan de ANLb-regeling? Dat beheer kunt u meetellen. In bijlage [45](#) kunt u zien hoe u uw ANLb-pakketten kunt 'vertalen' naar BBM-pakketten om de weging van uw beheerpakket te bepalen. De beheervorschriften van het ANLb-pakket zijn leidend voor het uit te voeren beheer. Als u een ANLb-contract heeft en u houdt zich aan de beheervorschriften van het ANLb-pakket, dan wordt deze oppervlakte meegewogen met eenzelfde waarde als het corresponderende BBM-pakket.

De BBM-pakketten vormen de basis voor een tweetal Kritieke Prestatie Indicatoren (KPI's) en zes pakketgroepen:

- KPI Kruidenrijk grasland:
 1. Graslandbeheer (~~57~~ pakketten [m.u.v. pakketten BBM 100 en BBM 155](#))
- KPI Natuur en Landschap:
 1. [Graslandbeheer \(7 pakketten\)](#)
 2. Weidevogelbeheer (7 pakketten)
 3. Ecologisch water- en bodembeheer (7 pakketten)
 4. Akkerbeheer (6 pakketten)
 5. Landschapsbeheer (~~110~~ pakketten)
 6. Erfbeheer (4 pakketten)

1.2 Opbouw document

Elk pakketgroep heeft een eigen hoofdstuk waarin de specifieke BBM-pakketten benoemd zijn. Daarin is per BBM-pakket de naam en het nummer te vinden en een korte beschrijving van het doel van de beheermaatregelen. Vervolgens volgen eventueel instapeisen, de voorwaarden waaraan een agrariër direct moet voldoen bij de ingangsdatum van het beheer en de beheervorschriften. Voor sommige pakketten zijn aanvullend adviezen benoemd en/of een meldingsplicht.

In de bijlagen zijn vervolgens een aantal definities nader toegelicht (bijlage 1) en vindt u een toelichting hoe u in het veld kunt bepalen of u voldoet aan het vereiste aantal grassen en/of kruiden uit de graslandpakketten (bijlage 2). In bijlage 3 staat de tabel met omrekenpercentages van dieren in grootvee-eenheden (GVE). Het protocol chemische bestrijding waar een aantal akkerpakketten moet herzien worden. Hopelijk kan dit in de toekomst als bijlage worden toegevoegd. Daarnaast is een cumulatietabel (bijlage 4) bijgevoegd waarin u kunt opzoeken of en welke beheerpakketten op éénzelfde oppervlakte kunt aanvragen (cumulatie = stapelen). [In bijlage 5 is beschreven op welke basis de wegingsfactoren van BBM-pakketten zijn bepaald.](#) Bijlage [65](#) bevat een overzicht hoe de [ANLbBBM](#)-pakketten 'vertaald' worden in [ANLbBBM](#)-pakketten, [waarbij in tabel 2 de wegingsfactor van elk BBM pakket is opgenomen.](#) Deze informatie helpt u de rekentool voor de KPI Natuur en Landschap en de KPI Kruidenrijke graslanden correct invullen.

1.3 Controleerbaarheid beheerpakketten

Wanneer u een beheerpakket selecteert voor uw bedrijf, moet u minimaal voldoen aan de (eventueel) benoemde instapeisen en beheervorschriften. Deze beheervorschriften zijn specifiek geformuleerd. Dit is enerzijds om te zorgen dat uw beheer 'borgbaar' (controleerbaar) is, en anderzijds om daadwerkelijk een zekere bijdrage aan de biodiversiteit te kunnen garanderen. Voor de KPI's is het nodig dat er afdoende registratie is: een

kaartbeeld waarop zichtbaar is op welke percelen / landschapselementen u welk beheer uitvoert over welke oppervlakte. De landschapselementen moeten net als de andere percelen of delen van percelen (beheerelementen) in de GDI zijn geregistreerd om meegenomen te kunnen worden voor de berekening KPI Natuur en Landschap en KPI Kruidenrijk grasland.

Meldingsplicht

U dient voor 1 februari te melden welk(e) pakket(ten) u op uw bedrijf gaat toepassen in het komende jaar. Dit dient u te melden bij de beloner of een daarvoor aangewezen meldpunt.

Daarnaast zijn er vier BBM-pakketten waarbij een meldingsplicht geldt:

- BBM 112 Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten
- BBM 132 Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen
- BBM 107 Bodemverbetering met ruige mest
- BBM 171 Bodemverbetering met organische stof

Deze meldingsplicht (binnen vijf werkdagen) is noodzakelijk, zodat uw beheer op het juiste moment in het veld getoetst kan worden. U meldt de werkzaamheden bij de beloner, tenzij de beloner heeft aangegeven dat u de werkzaamheden bij een andere partij moet melden. Deze partij kan, indien nodig, komen controleren of u de werkzaamheden juist heeft uitgevoerd.

2. Pakketten graslandbeheer

Kruidenrijke graslanden zijn niet alleen belangrijk om hun botanische waarde, maar zijn ook voor de fauna noodzakelijk. Kruidenrijk grasland kan een belangrijke bijdrage leveren aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Zo kan een open, ijle of juist pollige structuur schuilgelegenheid bieden. Daarnaast zijn de aanwezige kruiden een voedselbron: de aanwezige nectar trekt insecten aan die op hun beurt voedsel kunnen vormen voor diverse vogels.

U kunt de kruidenrijkdom bevorderen door de voedselrijkdom van de bodem te verlagen: niet bemesten, geen bagger opbrengen en het maaisel afvoeren. Op een dergelijke bodem krijgen kruiden meer kansen tussen de concurrentiekrachtige grassen. Ook het moment van maaien heeft invloed op de soortenrijkdom. Gewenste soorten pas maaien na de bloei zorgt dat deze zich kunnen vermeerderen.

Gevarieerd maai-beheer zorgt voor meer diversiteit in de begroeiing. Bijvoorbeeld door het deel dat grenst aan een landschapselement, een sloot of een berm minder vaak te maaien dan de rest van het perceel. Dit deel wordt pas weer meegenomen bij de volgende maaibeurt van het perceel. Om meer structuur en zaden in de winterperiode te krijgen, kunt u het maaien van kruidenrijke en schrale randen of hoeken van het perceel ook een jaar overslaan.

BBM 100 Productief kruidenhoudend grasland

~~Dit type~~ Productief kruidenhoudend grasland ~~vormt een combinatie tussen~~ combineert functionaliteit in de bedrijfsvoering ~~en het bieden van~~ met een geschikte leefomgeving voor insecten. Door 10% te laten staan bij maaien of beweiden ning, krijgen ~~de~~ vlinderbloemigen en andere kruiden de kans om ~~in bloei te komen~~ te bloeien en ~~zodaarmee~~ voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten. ~~Alsmede kans op zaadvorming~~ Ook kunnen ze zaad vormen. Door ook in de winterperiode 10% te laten staan, biedt u een overwinteringsplek voor insecten.

Instapeisen

- Dit pakket is niet toegestaan op percelen die voldoen aan de instapeisen van een van de volgende BBM-pakketten:
 - BBM 105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)
 - BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)
 - BBM 113 Botanisch grasland
 - BBM 131 Botanische graslandrand.
- Overal op het perceel zijn ten minste 8 soorten vlinderbloemigen en/of kruiden aanwezig, waarvan minimaal 4 vlinderbloemigen (zie bijlage 2).
- Klaver en kruiden maken in augustus minimaal 25% uit van de bedekking van het gewas.
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

Beheervorschriften

- Bij inzaai op veen ~~niet is~~ ploegen, spitten, scheuren of frezen ~~niet toegestaan~~.
- Beweiden ~~maging is~~ toegestaan, mits minimaal 10% van het areaal is uitgerasterd.

- Per maaibeurt ~~wordt~~ minimaal 10% van de oppervlakte niet ~~gemaaid-maaien~~ (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~lyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- ~~Niet b~~Bemesten ~~niet~~ bij doorzaai of herinzaai: (dit versterkt de grasgroei, waardoor de opkomst van de ingezaaide kruiden achterblijft).
- ~~Het toepassen van i~~nheemse soorten in het mengsel ~~heeft de voorkeur toepassen~~.
- Bij inzaai ~~is het advies om~~ maximaal 30 kg graszaad per hectare toe ~~te~~ passen. (~~g~~Grotere hoeveelheden hebben een negatief effect op de ontwikkeling van de kruiden in het mengsel).
- ~~Niet i~~nzaaien op percelen met een pH beneden de 5,5 ~~is niet aan te raden, omdat een goede pH belangrijk is voor~~. Bij een lagere pH groeien de meeste vlinderbloemigen ~~en~~ maar ook voor kruiden niet goed. ~~Bij een lagere pH groeien deze soorten niet goed~~.
- Voor een geslaagde vestiging van vlinderbloemigen en kruiden ~~is het advies om~~ geen stikstof-kunstmest ~~te~~ gebruiken. Deze bevordert vooral grasgroei en zorgt voor te sterke concurrentie met de vlinderbloemigen.
- Voor een aantal soorten vlinderbloemigen, zoals Esparcette, luzerne en rolklaver, is het noodzakelijk het zaaizaad (of de grond) te enten met de juiste Rhizobium-bacteriën. ~~Als dit uitblijft~~ Anders groeien de vlinderbloemigen niet goed.
- ~~Door d~~De kruiden jaarlijks minimaal 2 keer tot bloei ~~te~~ laten komen voor ~~u gaathet~~ maaien, dit biedt ~~u~~ voedsel (nectar en stuifmeel) voor insecten.

BBM 141 Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland

Dit pakket is bedoeld voor percelen waar u (extensief) kruidenrijk grasland wilt ontwikkelen, maar die nu nog zeer soortenarm zijn, of wellicht momenteel nog geheel uit Engels raaigras bestaan. Het betreft een verschralingpakket. Als u kiest voor verschraling dan kan dit door de productie ~~van het perceel grasland~~ terug te brengen naar ~~een niveau van~~ 5-7 ton droge stof per jaar. Dit doet u door het jaarrond niet te bemesten, ~~zowel geen met~~ kunstmest ~~of als~~ drijfmest. ~~Dit betekent dat uw perceel zal overgaan van productief grasland naar extensief kruidenrijk grasland. De kruidenrijkdom wordt bevorderd door v~~erschrallen van de bodem ~~bevordert de kruidenrijkdom~~, dat wil zeggen: niet bemesten, geen bagger op-brengen, ~~en het~~ maaisel afvoeren en liefst niet beweiden. Door beweiding achterwege te laten, voorkomt u bemesting van het perceel en zorgt u voor een snellere verschraling van het perceel. Dit is gunstig voor het verkrijgen van meer kruiden.

Instapeisen

- De minimale oppervlakte is 0,2 hectare. In het geval van randenbeheer zijn de randen ~~daarnaast~~ minimaal 3 meter breed (in westelijk veenweidegebied minimaal 2 meter breed)

- Het pakket mag niet rouleren en moet jaarlijks op hetzelfde perceel liggen, tot een maximum van 6 jaar, met de bedoeling de stap te maken naar extensief kruidenrijk grasland.

Beheervoorschriften

- ~~Niet i~~nzaaien en doorzaaien (met bijvoorbeeld gras(klaver)mengsel) ~~is niet toegestaan~~.
- ~~Niet s~~cheuren, spitten, ploegen of frezen ~~is niet toegestaan~~.
- ~~Bemesting~~ ~~Geen mest en/of het bagger~~ opbrengen ~~van bagger is niet toegestaan~~.
- ~~Niet b~~Beweiden, ~~ing niet toegestaan~~ met uitzondering van najaarsbeweiding (na 15 augustus) met maximaal 2 tot 3 GVE ~~per hectare~~.
- Jaarlijks ~~maait u het gewas~~ minimaal 3 keer ~~maaien en afvoeren, waarbij, maar~~ per maaibeurt minimaal 10% van de oppervlakte niet ~~wordt gemaaid~~ ~~maaien~~ (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren. ~~U voert het gewas af op de overige 90% van de oppervlakte.~~
- ~~U beschermt a~~Aanwezige nesten en/of kuikens ~~beschermen~~ door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen, ~~door~~:
 - ~~a~~Aantoonbaar ~~te~~ zoeken naar de nesten (~~er is een~~ nestregistratie aanwezig)
 - ~~t~~Tenminste minimaal 50 m² rondom gevonden nesten niet ~~te~~ maaien
 - ~~a~~Alleen overdag bij voldoende daglicht ~~te~~ maaien
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- ~~Zorg ervoor dat d~~De eerste ~~maaibeurt~~ ~~keer maaien~~ voor de bloei van dominante grassen, ~~is~~ tenzij er broedende vogels aanwezig zijn ~~in het perceel~~. Het optimale moment voor de eerste snede hangt af van de uitgangssituatie van het perceel. Bestaat de grasmat hoofdzakelijk uit grassen met een glanzend blad, dan ~~is~~ maaien in de eerste helft van mei ~~gewenst~~. Bestaat de grasmat voor een belangrijk deel uit witbol en/of grote vossenstaart, dan ~~is~~ maaien in de tweede helft van mei ~~gewenst~~.

BBM 105 Kruidenrijke graslandrand (extensief)

Kruidenrijke grasland ~~percelen en~~ randen zijn erg belangrijk voor onder meer weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid.

Instapeisen

- ~~De~~ minimale oppervlakte is 0,2 hectare. ~~In geval van randenbeheer zijn~~
- ~~R~~randen ~~daarnaast zijn~~ minimaal 3 meter breed (in westelijk veenweidegebied minimaal 2 meter breed).
- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).
- De rand moet grenzen aan een graslandperceel.

Beheervoorschriften

- ~~Niet s~~Scheuren, spitten, ploegen, frezen of her-inzaai ~~is niet toegestaan~~.
- ~~Geen~~ Bemesting en/of ~~het bagger~~ opbrengen ~~van bagger is niet toegestaan~~.
- ~~U wacht~~Wachten met maaien tot minimaal 15 juni.
- Beweiden ~~mag ing is toegestaan~~ na 15 juni.
- Jaarlijks ~~maait u~~ minimaal één en maximaal drie keer ~~waarbij u het gewas afvoert~~maaien en afvoeren.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- ~~Het advies is om n~~Niet ~~te~~ beweiden, zodat de kruiden tot bloei kunnen komen.
- Doorzaaien ~~is toegestaan~~mag, maar is pas zinvol als er al verschaald is en de gewasproductie is teruggebracht tot 5 (hooguit 6) ton/hectare. Vraag om advies over zaadmengsels bij uw lokale collectief.

BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)

Kruidenrijke graslandpercelen zijn erg belangrijk voor onder meer weidevogels. De bloeiende kruiden trekken insecten aan, waardoor weidevogels hier hun voedsel kunnen vinden. Ook vormen ze door de late maaidatum een geschikt toevluchtsoord wanneer omliggend grasland wordt gemaaid.

De kruiden komen van nature (niet ingezaaid) in grotere aantallen voor, verspreid over het hele perceel, de zode is open en divers van structuur door de vele kruiden met veel bloeistengels en weinig blad. Dit heeft ook als voordeel dat weidevogelkuikens zich goed kunnen voortbewegen in het grasland.

Instapeisen

- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

Beheervoorschriften

- ~~Niet s~~Scheuren, spitten, ploegen, frezen, bloten of her-inzaai ~~en is niet toegestaan~~.
- ~~Niet b~~Bemestening met kunstmest en drijfmest ~~is niet toegestaan~~.
- ~~Er mag bemest worden~~Bemesten met stalmest mag: maximaal 10 ton ruige stalmest- per hectarea per jaar.
- ~~U neemt een~~Tijdens rustperiode ~~in acht~~ van 1 april tot minimaal 15 juni ~~.~~
- ~~In deze periode vinden~~ geen bewerkingen plaats ~~en wordt het perceel~~ niet beweiden of gemaaidmaaien.
- Extensieve voor- of najaarsbeweiding ~~is toegestaan~~mag (maximaal 3 GVE per / hectarea) (zie bijlage 3).
- Jaarlijks ~~maait u~~ minimaal één keer maaien.

- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- ~~Om te zorgen v~~Voor een grotere kruidenrijkdom ~~is het advies om~~ terughoudend ~~te~~ zijn in de bemesting.
- ~~Door~~ 10% ~~te~~ laten staan bij maaien of beweiding na 15 juni, ~~dit~~ geeft ~~u ook in die periode~~ kruiden de kans om ~~in bloei te komen te~~ bloeien en ~~daarmee zo~~ voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten. ~~Door e~~Ook bij de laatste snede in het jaar 10% ~~te~~ laten staan, ~~dit~~ biedt ~~u~~ een overwinteringsplek voor insecten. Dit advies wordt in de toekomst mogelijk een beheervorschrift.
- ~~Maai v~~Van binnen naar buiten ~~maaien~~ (voor de fauna).
- ~~Laat h~~Het kruidenrijk grasland kort de winter in ~~laten~~ gaan.

BBM 131 Botanische graslandrand

Botanische graslandranden zijn niet alleen belangrijk om hun botanische waarde, maar zijn ook noodzakelijk voor de fauna ~~noodzakelijk~~. ~~Botanisch graslandranden kunnen~~Ze leveren een belangrijke bijdrage ~~leveren~~ aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. De aanwezige kruiden vormen een voedselbron: de ~~aanwezige~~ nectar trekt insecten aan, die op hun beurt voedsel ~~kunnen~~ vormen voor diverse boerenlandvogels. Door percelen niet te bloten, ~~blijven de~~ 'eilandjes' met langer gras behouden, deze leveren een biodiversiteitswaarde.

Instapeisen

- De rand is minimaal 3 meter breed (in het westelijk veenweidegebied minimaal 2 meter breed) ~~en elders minimaal 3 m breed~~.
- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).
- De rand ~~moet~~ grenzen grenst aan een graslandperceel.

Beheervorschriften

- Niet sScheuren, spitten, ploegen of frezen ~~is niet toegestaan~~.
- Geen Bemesting en/of bagger ~~het~~ opbrengen ~~van bagger is niet toegestaan~~.
- Niet kklepelen en/of bloten ~~is niet toegestaan~~.
- Jaarlijks ~~maait u~~ minimaal één keer maaien en afvoeren ~~waarbij u het gewas afvoert~~.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- Kruidenrijke en schrale (delen van) randen of hoeken alleen bij de eerste snede meemaaien, oOm in de winterperiode structuur (schuilgelegenheid) en zaden (voedsel) aan vogels te bieden, ~~maait u kruidenrijke en schrale (delen van) randen of hoeken~~

~~alleen bij de eerste snede mee~~. De overige vegetatie ~~maait u~~ regulier mee maaien, zodat deze kort de winter in gaan.

BBM 113 Botanisch grasland

Botanische graslanden zijn niet alleen belangrijk om hun botanische waarde, maar ~~zijn~~ ook voor de fauna ~~belangrijk~~. Botanisch grasland ~~kan levert~~ een belangrijke bijdrage ~~leveren~~ aan de leefomgeving van vogels, insecten, amfibieën en kleine zoogdieren. Het gaat vaak om typisch 'ouderwets' grasland met een wat pollige structuur en verspreid voorkomende kruiden. De aanwezige kruiden een voedselbron: de ~~aanwezige~~ nectar trekt insecten aan, die op hun beurt voedsel ~~kunnen~~ vormen voor diverse boerenlandvogels. Door percelen niet te bloten, ~~blijven de~~ 'eilandjes' met langer gras behouden, deze leveren een biodiversiteitswaarde.

Instapeisen

- Er zijn minimaal 15 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).

Beheervoorschriften

- ~~Niet s~~Scheuren, spitten, ploegen, frezen of her-inzaai ~~en is niet toegestaan~~.
- ~~Geen Bemesting en/of het bagger~~ opbrengen ~~van bagger is niet toegestaan~~.
- ~~Niet k~~klepelen ~~en/of bloten is niet toegestaan~~.
- ~~Niet beweiden v~~an 1 maart tot 1 augustus ~~is beweiding niet toegestaan~~ (daarbuiten maximaal 2 GVE ~~per/ hectarea~~) (zie bijlage 3).
- ~~Niet b~~bijvoeren ~~is niet toegestaan~~.
- Jaarlijks ~~maait u~~ minimaal één keer maaien.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- ~~Door 10% te~~ laten staan bij maaien, dit geeft ~~u~~ kruiden de kans om in bloei te komen en daarmee voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor insecten.
- Kruidenrijke en schrale (delen van) randen of hoeken alleen bij de eerste snede meemaaien, oOm in de winterperiode structuur (schuilgelegenheid) en zaden (voedsel) aan vogels te bieden, ~~maait u kruidenrijke en schrale (delen van) randen of hoeken alleen bij de eerste snede mee~~. De overige vegetatie ~~maait u~~ regulier mee maaien, zodat deze kort de winter in gaan.

BBM 155 Oude graslanden (>20 jaar)

In oOude graslanden ~~kenmerken zich door de aanwezigheid van zijn in het voorjaar~~ veel insecten en vogels ~~in het voorjaarte vinden. In het perceel is vaak, door~~ natuurlijk reliëf en/of oude greppels ~~aanwezig~~. Door bij elke maaibeurt 10% te laten staan ~~bij maaien (tot de volgende maaibeurt van het gehele perceel)~~ of door te beweiden ~~ing~~ geeft u kruiden de kans om in bloei te komen en daarmee voedsel (nectar en stuifmeel) te produceren voor

insecten. Door ook bij de laatste snede in het jaar 10% te laten staan, biedt u een overwinteringsplek voor insecten. Bij beweiding is dit niet noodzakelijk.

Instapeisen

- Het grasland is ouder dan 20 jaar en de afgelopen 20 jaar niet geëgaliseerd, gefreesd, gespit, geploegd of gescheurd.
- Overall op het perceel zijn minimaal 10 inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m² (zie bijlage 2).
- Uitsluitend hele percelen zijn toegestaan (niet alleen randen).

Beheervoorschriften

- ~~U beschermt a~~Anwezige nesten en/of kuikens beschermen door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen, ~~door~~:
 - ~~a~~Aantoonbaar ~~te~~ zoeken naar de nesten (~~er is een~~ nestregistratie aanwezig)
 - ~~t~~Tenminste minimaal 50 m² rondom gevonden nesten niet ~~te~~ maaien
 - ~~a~~Alleen overdag bij voldoende daglicht ~~te~~ maaien
- Per maibeurt ~~wordt~~ minimaal 10% van de oppervlakte niet gemaaid-maaien (ook de laatste snede voor de winter).
- Niet bloten ~~is niet toegestaan~~ na beweiding.
- Jaarlijks ~~maait u~~ minimaal één keer 90% van het perceel maaien en afvoeren. ~~Het gras wordt na maaien afgevoerd.~~
- Niet inzaaien en doorzaaien (met bijvoorbeeld gras(klaver)mengsel) ~~is niet toegestaan op deze percelen.~~
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maibeurt rouleren.
- ~~Om te zorgen voor een grotere kruidenrijkdom is het advies om t~~Terughoudend ~~te zijn in de bemesting~~bemesten (voor een grotere kruidenrijkdom). Wanneer u bemest heeft ruige mest de voorkeur.
- ~~Het gebruik van G~~een kunstmest ~~wordt afgeraden op deze percelen~~gebruiken. ~~Door het gebruik van k~~Kunstmest vermindert ~~u (of krijgt u geen)~~de diversiteit van kruiden en grassen.
- ~~Voor m~~Meer informatie ~~kunt u de publicatie~~; Van Eekeren ([Goud van Oud Grasland](#)) ~~doornemen.~~

3. Pakketten weidevogelbeheer

Voor het beschermen van weidevogels zijn beheerpakketten beschikbaar die het mogelijk maken om het broedsucces en de overlevingskansen van jonge vogels te verbeteren. Om de weidevogelstand te verbeteren is het van belang dat weidevogelbeheer wordt uitgevoerd in een samenhangend mozaïek van verschillend landgebruik, waardoor de omstandigheden voor alle levensfasen van weidevogels goed zijn: broedgelegenheid, rust zodat de nesten uitkomen, voldoende voedsel voor kuikens en volwassen vogels, en afwezigheid van predatoren. Dit is te bereiken via beheermaatregelen zoals plas-dras, voorbeweiden, extensief beweiden, verschillende maaidata of de aanwezigheid van kruidenrijk grasland. Naast weidevogels profiteren insecten en kleine zoogdieren ook van dit beheer.

Beheer op kleinere eenheden kan op het eerste gezicht succesvol lijken voor weidevogels, maar kan onbedoeld als een 'ecologische val' functioneren. Dit gebeurt wanneer op redelijk geïsoleerde percelen voor weidevogels aantrekkelijk beheer wordt uitgevoerd (bijvoorbeeld aanleg van plasdras) dat weidevogels uit de omgeving aantrekt, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk gras) of schuilmogelijkheden (gras met late maaidatum en open structuur) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

BBM 101 Grasland met rustperiode tot 8 juni

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroei gelegenheid aan kuikens. ~~Het in acht nemen van een~~ Een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang, maar ~~het beheer~~ biedt ook schuil- en foerage gelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren. Voor jonge weidevogels is 8 juni maaien veelal nog aan de vroeg kant. Een rustperiode tot 15 juni wordt daarom hoger gewaardeerd.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen voortbewegen. Dit pakket is alleen zinvol op percelen waar momenteel weidevogels voorkomen.

~~Door Ook het uitstellen van~~ (voorjaars)bemesting met kunst- en/of drijfmest ~~etc. uit te stellen~~ tot na de rustperiode, voorkomt ~~u~~ een veel te zware snede op-/of na 8 juni. ~~Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.~~

Instapeisen

- Dit pakket is alleen toegestaan indien het direct grenst aan een perceel waarop één of meer van de volgende BBM-pakketten liggen:
 - BBM 103 (Grepel) Plas-dras

- BBM 105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)
- BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)
- BBM 113 Botanisch grasland
- BBM 131 Botanische graslandrand
- BBM 141 Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland
- Aanwezigheid van weidevogels is bekend uit voorgaande jaren. Weidevogels hoeven het voorgaande jaar niet op het perceel te zijn geweest, maar wel in de directe omgeving van het perceel (150 meter).

Beheervoorschriften

- ~~U neemt een r~~Rustperiode in acht ~~nemen~~ van 1 april tot minimaal 8 juni.
- In deze rustperiode ~~vinden geen~~niet bewerkingen, ~~plaats en wordt het perceel~~niet beweiden of ~~gemaaiend~~.
- Voorafgaand aan de rustperiode ~~is bemesting~~ alleen ~~toegestaan~~ bemesten met ruige stalmest: maximaal 10 ton ~~ruige stalmest~~ per hectare, per jaar.
- Bij voorweiden geldt een aangepaste rustperiode vanaf 15 april ~~en duurt van~~ minimaal 6 weken-. Dit creëert kuikenland en een grotere overlevingskans voor de kuikens van broedvogels.

Advies

- Als er begin juni ~~blijkt dat er~~ nog weidevogelkuikens aanwezig zijn op het perceel, ~~kunt u~~ de maaidatum verder uitstellen en ~~aangeven dat u~~ het pakket opwaarde ~~renert~~ naar BBM 102 (rustperiode tot 15 juni).
- Minder mest opbrengen op een perceel dan de ~~gebruikelijke~~ gebruiksnormen, ~~om~~ zo is er minder grasgroei ~~te hebben~~. Dit ~~dat~~ is goed voor de weidevogels.
- Per maaibeurt ~~wordt~~ minimaal 10% van de oppervlakte (tot de volgende maaibeurt) niet gemaaiend (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren; voor insecten heeft het meerwaarde als de 10% (deels) op dezelfde plek is
- Meer informatie: ~~kunt u lezen in onderstaande publicaties~~
 - [Koeien en Kruiden \(Van Hall Larenstein\)](#)
 - [Winst & Weidevogels \(Louis Bolk Instituut\)](#)

BBM 102 Grasland met rustperiode tot 15 juni

Dit pakket biedt rust aan broedende vogels en opgroei gelegenheid aan kuikens. Het in acht nemen van een rustperiode is vooral voor weidevogels van belang. Jonge weidevogels zijn vaak pas na 15 juni vliegvlug. Eerder maaien zorgt dan voor sterfte onder de kuikens; ~~dit willen we met een rustperiode juist voorkomen~~. Het beheer biedt daarnaast schuil- en foerage gelegenheid voor insecten en kleine zoogdieren.

Voorweiden is toegestaan. Zeker bij productieve graslanden dit zinvol: het voorkomt een te zwaar gewas aan het eind van de rustperiode waarin kuikens zich moeilijk kunnen voortbewegen. ~~Dit pakket is alleen zinvol op percelen waar momenteel weidevogels voorkomen.~~

~~Ook het uitstellen van~~ Door de (voorjaars)bemesting met kunst- en/of drijfmest ~~etc. uit te stellen~~ tot na de rustperiode, voorkomt ~~u~~ een veel te zware snede op ~~/of~~ na 15 juni. ~~Weidevogelkuikens kunnen zich moeilijk voortbewegen door een zwaar gewas.~~

Dit pakket is alleen zinvol op percelen waar momenteel weidevogels voorkomen.

Instapeisen

- Dit pakket is alleen toegestaan indien het direct grenst aan een perceel ~~waarop met~~ een of meer van de volgende BBM-pakketten ~~liggen~~:
 - BBM 103 (Greppel) Plas-dras
 - BBM 105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)
 - BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)
 - BBM 113 Botanisch grasland
 - BBM 131 Botanische graslandrand
 - BBM 141 Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland
- Aanwezigheid van weidevogels is bekend uit voorgaande jaren. Weidevogels hoeven het voorgaande jaar niet op het perceel te zijn geweest, maar wel in de directe omgeving van het perceel (150 ~~meter~~).

Beheervorschriften

- ~~U neemt een~~ Rustperiode in acht ~~nemen~~ van 1 april tot minimaal 15 juni.
- In deze ~~rust~~periode ~~vinden geenniet~~ bewerkingen, ~~plaats en wordt het perceel~~ niet beweiden of ~~gemaaiend~~.
- Bij voorweiden geldt een aangepaste rustperiode van 15 april en minimaal 6 weken rustperiode. Dit creëert kuikenland en een grotere overlevingskans voor de kuikens van broedvogels. ~~–~~
- Bemest~~ening~~ met ruige mest ~~is toegestaan mag~~ voorafgaand aan de rustperiode- en met een maximum van 10 ton ~~per~~ hectare.

Advies

- Minder mest opbrengen ~~op een perceel~~ dan de ~~gebruikelijke~~ gebruiksnormen, ~~om~~ zo ~~is er~~ minder grasgroei ~~te hebben. Diten dat~~ is goed voor de weidevogels.
- Per maaibeurt ~~wordt~~ minimaal 10% van de oppervlakte (tot de volgende maaibeurt) niet ~~gemaaid~~ ~~maaien~~ (ook de laatste snede voor de winter). De ligging van het niet-gemaaide deel mag per maaibeurt rouleren; voor insecten heeft het meerwaarde als de 10% (deels) op dezelfde plek is.
- Meer informatie ~~kunt u lezen in onderstaande publicaties~~:
 - [Koeien en Kruiden](#) (Van Hall Larenstein)
 - [Winst & Weidevogels](#) (Louis Bolk Instituut)

BBM 103 (Greppel) Plas-dras

Plas-dras is een aantrekkelijk biotoop voor weidevogels om te rusten en te foerageren. Wormen en emelten komen bij een hoge grondwaterstand dichterbij het maaiveld en zijn daardoor beter bereikbaar voor weidevogels. Het is noodzakelijk dat grenzend aan het plas-drasperceel ook kruidenrijk grasland aanwezig is, of grasland met een rustperiode. Dit voorkomt het ontstaan van een 'ecologische val' waarbij ~~de~~ plas-dras weidevogels uit de omgeving aantrekt, maar waar de nesten vervolgens niet uit kunnen komen of de kuikens

niet groot worden, door gebrek aan voedsel (kruidenrijk grasland) of schuilmogelijkheden (rustperiode) in de directe omgeving. In plaats van een verbetering van de biodiversiteit, zorgt het beheer dan onbedoeld voor een achteruitgang.

Greppel-plas-dras is een kleinschalige variant ~~van plas-dras~~ langs slootjes en greppels die van oudsher op het perceel aanwezig zijn. De greppel-plas-dras is ook mogelijk via dit beheerpakket.

Niet het diepe water, maar juist het 'drassige' deel van een plas-dras is het meest waardevol voor weidevogels. Praktisch vertaald hoeft u op een goed plasdrasperceel niet noodzakelijkerwijs laarzen aan om droge voeten te houden, maar heeft u wel per definitie natte sokken als u er op schoenen doorheen zou lopen. Als oppervlakte voor het pakket neemt u het deel dat in de beheerperiode continu drassig is.

Instapeisen

- Direct grenzend aan plas-dras moet minimaal 2 hectare aanwezig zijn van één of meer van de volgende beheerpakketten:
 - BBM 105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)
 - BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)
 - BBM 101 Grasland met rustperiode tot 8 juni
 - BBM 102 Grasland met rustperiode tot 15 juni
 - BBM 110 Natuurvriendelijke oever

Beheervoorschriften

- De plas-dras oppervlakte is 100% drassig in de periode van 1 maart tot minimaal 1 juni.
- Na de rustperiode minimaal 1x per jaar maaien en ~~het gras~~ afvoeren of beweiden.
- Geen mest uitrijden in het voorjaar ~~is niet toegestaan~~; over het hele jaar ~~dient er~~ minder mest uitrijden ~~gereden te worden~~ dan de gebruiksnormen. Dit om de waterkwaliteit te behouden en hoge grasgroei te voorkomen.

Advies

- ~~Vstem~~ voorafgaand aan de aanleg van een nieuw plas-drasperceel of greppel afstemmen met het lokale agrarische collectief. Soms zijn randvoorwaarden vanuit het waterschap van toepassing. Hierover kunnen zij u adviseren.
- Niet alle percelen zijn geschikt als plas-drasperceel. Het moet een gebied zijn met veel weidevogels en u kunt het lieftbest holle percelen en percelen met laagtes ~~selecteren~~. Ook hierover kan het lokale agrarische collectief u adviseren.
- ~~Idealiter bemest u h~~Het plas-drasperceel niet bemesten.

BBM 104 Legselbeheer

Om weidevogels te beschermen is het niet altijd nodig om een rustperiode af te spreken op alle percelen met broedende weidevogels, bijvoorbeeld omdat de dichtheid aan vogels vrij laag is. In dat geval is nestbescherming zinvol: u beschermt daarmee het legsel (nest) en de directe omgeving tegen landbouwkundige werkzaamheden.

Dit pakket is alleen zinvol als in de nabijheid ook kruiden- en dus insectenrijk grasland aanwezig is. Legselbeheer zorgt ervoor dat de nesten uitkomen. Als de jonge weidevogels vervolgens onvoldoende te eten (insecten) hebben, overleven ze het alsnog niet.

Instapeisen

- Legselbeheer kan alleen worden afgesloten op of naast percelen waar de afgelopen twee jaar ~~op of naast~~ daadwerkelijk broedende vogels zijn waargenomen.
- Binnen een straal van 250 meter* moet minimaal 2 hectare opgroei habitat/voedsel aanwezig zijn van één of meer van de volgende beheerpakketten: BBM 105, 151, 101 en 102.

**Geen tussenliggende barrières zoals N-wegen, kanalen, bebouwing of opgaande begroeiing.*

Beheervorschriften

- ~~Er wordt aA~~ antoonbaar gezocht zoeken naar nesten (~~er is een~~ nestregistratie aanwezig).
- Gevonden nesten en/of kuikens ~~worden geregistreerd~~ registreren en beschermend.
- ~~U beschermt aA~~ aanwezige nesten en/of kuikens beschermen door ze te ontzien van alle landbouwkundige bewerkingen, ~~door~~:
 - op grasland minimaal 50 m² rondom gevonden nesten niet ~~te~~ maaien
 - bij beweiding een nestbeschermer of schrikdraad om het nest ~~te~~ plaatsen
 - op bouwland alle nesten ~~te~~ beschermen, bijv. via tijdelijk verplaatsen, om het nest heen ~~te~~ werken of een nestbeschermer ~~te~~ plaatsen.
- ~~AU maait a~~ alleen overdag maaien bij voldoende licht en ~~u maait~~ van binnen naar buiten.

Advies

- Gevonden nesten niet in het veld markeren (~~s~~Stokken bij nesten en geursporen daar naartoe verhogen de kans op predatie). ~~Het is dan ook raadzaam om de gevonden nesten niet in het veld te markeren.~~
- HStel het maaien uit stellen als er meerdere nesten aanwezig zijn, of ~~laat~~ een groter blok laten staan rondom deze nesten.
- ~~Wanneer u gaat maaien: m~~Maai gefaseerd, vooral als er nog kuikens aanwezig zijn ~~op het perceel~~. Praktisch vertaald: maai een deel voor de koffie of lunch ~~een deel~~, en het andere deel erna. Dat geeft de weidevogelkuikens meer gelegenheid beschutting te zoeken op een aangrenzend perceel.

~~• Dit pakket is alleen zinvol als in de nabijheid ook kruiden- en dus insectenrijk grasland aanwezig is. Legselbeheer zorgt ervoor dat de nesten uitkomen. Als de jonge weidevogels vervolgens onvoldoende te eten (insecten) hebben, overleven ze het alsnog niet.~~

BBM 106 Extensief beweid grasland

Extensief beweid grasland is bedoeld voor weidevogels die voorkomen op wat korter gras en een bepaalde beweidingsdruk kunnen hebben, bijvoorbeeld de Kievit. De mestflaten van het vee trekken insecten aan die als voedsel dienen voor volwassen vogels en de wat oudere kuikens. Dit pakket werkt voor weidevogels het best met een veebezetting van 1,5 GVE per ~~/hectare~~ (zie bijlage 3).

Instapeisen

- ~~Extensief beweid grasland kan~~ Alleen ~~worden afgesloten~~ mogelijk op of nabij percelen waar de afgelopen twee jaar aantoonbaar weidevogels en hun kuikens zijn waargenomen.

Beheervoorschriften

- Beweiding is verplicht vanaf minimaal 1 mei tot 15 juni met een veebezetting van minimaal 1 en maximaal 2 GVE per hectarea (zie bijlage 3).
- ~~In de periode v~~an 1 april tot 15 juni zijn geen andere landbouwkundige werkzaamheden, ~~m.u.v. beweiding, niet toegestaan.~~

Advies

- ~~D~~Pas de hoeveelheid in te scharen vee aan passen op de situatie in het veld: ~~zorg dat~~ het perceel niet helemaal kaal wordt gegeten/laten vreten, maar juist een micro reliëf (kleine hoogteverschillen) in het gras laten ontstaan.
- ~~L~~et bij het inscharen van vee letten op de nesten die voor 1 mei al zijn gelegd.

BBM 108 Hoog waterpeil voor weidevogels

Door het slootpeil tijdelijk op te zetten ontstaat een plek waar het bodemleven goed beschikbaar is voor weidevogels. Ook vertraagt de grasgroei en wordt de structuur van de grasmat wat opener. Een hoog waterpeil werkt extra goed ~~als het gelegen is~~ naast kruidenrijk grasland, waar de weidevogels kunnen schuilen en jonge vogels kunnen als foerage ~~renergiegebied werkt voor de jonge vogels.~~

Instapeisen

- Direct grenzend aan hoog waterpeil moet minimaal 2 hectare aanwezig zijn van één of meer van de volgende beheerpakketten:
 - BBM 105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)
 - BBM 151 Kruidenrijk grasland (extensief)
 - BBM 101 Grasland met rustperiode tot 8 juni
 - BBM 102 Grasland met rustperiode tot 15 juni
 - BBM 113 Botanisch grasland
 - BBM 131 Botanische graslandrand

Beheervoorschriften

- Door een tijdelijke, plaatselijke voorziening ~~is het~~ een oppervlaktewaterpeil creëren van minimaal 20-30 cm onder het maaiveld. ~~Het water mag wel h~~og~~er~~ magstaan, ook boven het maaiveld.
- ~~U~~ voldeet wanneer het ~~Dit~~ oppervlaktepeil realiseren op minimaal 60% ligt van de opgegeven beheeroppervlakte ~~en minimaal 20-30 cm onder het maaiveld ligt.~~
- ~~Er wordt e~~en vergunning aangevraagd aanvragen bij het waterschap om het peil hoger te zetten in sloten.

BBM 130 Nest- en foerageergelegenheid zZwarte stern

Dit pakket richt zich op de bescherming en voortplanting van de zZwarte Stern. Deze soort vereist bijzondere maatregelen ~~vanwege haar eigenschap omdat ze~~ graag in de overgangszone van water naar oever in sloten ~~te willen~~ broedten op vlotjes. ~~Dat~~ in kleine kolonies die niet ver uit elkaar liggen.

Instapeisen

- Dit specifieke pakket is alleen mogelijk op locaties waar kolonies zwarte stern kunnen broeden. Neem voordat u dit pakket registreert eerst contact op met het lokale agrarische collectief.
- Aan weerszijden van de locatie met vlotjes, is een (onbemeste) kruidenrijke rand aanwezig van tenminste 250 meter lengte, en 2 meter breed. Als sprake is van een scheisloot, dan is de lengte eenzijdig minimaal 500 meter.

Beheervoorschriften

- Per broedlocatie minimaal 5 en maximaal 10 daarvoor geschikte vlotjes in de sloot leggen worden, op een onderlinge afstand van ten minste 4 tot 5 meter en uiterlijk op 1 mei, ~~minimaal 5 en maximaal 10 daarvoor geschikte vlotjes in de sloot uitgelegd.~~
- De vlotjes ~~worden uitgelegd~~ uitleggen tussen aanwezige, drijvende waterplanten op een onderlinge afstand van ten minste 4 tot 5 meter en minimaal 1 meter van de oever.
- Op de vlotjes ~~wordt~~ een kluitje bagger en sloot(kant)planten neerleggengelegd.
- De vlotjes ~~worden~~, voor zover zij niet langer door de zZwarte stern gebruikt worden, uiterlijk op 1 september uit het water halengehaald, schoonmakengemaakt, gedrogenogd en opgeslaagen.
- ~~Aan weerszijden van de locatie met vlotjes, is een (onbemeste) kruidenrijke rand aanwezig van tenminste 250 m lengte, en 2 m breed. Als sprake is van een scheisloot, dan is de lengte eenzijdig minimaal 500 meter.~~
- De kruidenrijke rand ~~wordt~~ tussen 1 april en 1 juli niet gemaaiend, gerold, gesleeptrollen, slepen of bemesten, en het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen is in die periode niet toegestaangebruiken. Na 1 juli is maaien toegestaan, mits de locatie niet (langer) wordt gebruikt door de zwarte sterns.
- De kruidenrijke rand ~~wordt niet beweiden~~ tussen 1 april en 1 juli niet beweiden. Indien het aangrenzende perceel in die periode beweiden wordt, dient de rand ~~te worden~~ beschermend met een afrastering.

Advies

- Het uitleggen van vlotjes zodat ze geschikt zijn voor de Zwarte stern vraagt aandacht: het juiste moment van het plaatsen, de juiste plek in de sloot en de juiste 'aankleding' van het vlotje met sloot(kant) planten en bagger. ~~Een compleet overzicht met praktische tips is te vinden op de~~ Meer info: website van Agrarisch collectief Rijn Vecht en Venen.

4. Pakketten ecologisch water- en bodembeheer

Water- en bodembeheer heeft een positieve bijdrage op de biodiversiteit van zowel insecten, vogels, vissen en amfibieën als kleine zoogdieren. Meer bodemleven draagt bij aan de bodembalans (beluchting en vochtbalans).

BBM 107 Bodemverbetering met ruige mest

De aanvoer van ruige mest heeft een positieve invloed op de bodemkwaliteit. Het stimuleert de opbouw van bodemleven en ~~zorgt dat~~verhoogt het organisch stofgehalte van de grond ~~toeneemt~~, wat weer zorgt voor een betere structuur, en het vasthouden van water en voedingsstoffen.

Instapeisen

- Dit pakket mag niet rouleren, maar moet voor zes jaar op hetzelfde perceel worden afgesloten.

Beheervoorschriften

- Verplicht bBemesting met ruige stalmest ~~is verplicht~~.
- Minimaal 10 tonDe ruige mest ~~wordt~~ in één keer opgebracht opbrengen tussen 1 februari en 1 september ~~in een hoeveelheid van minimaal 10 ton~~.
- Waar het past in de lokale wetgeving is najaarsbemesting ook toegestaan.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max. 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

Advies

- ~~Pas g~~G één kunstmest toe passen op dit perceel.

Meldingsplicht

- Na het opbrengen van de ruige mest dient u daarvan dit binnen vijf werkdagen melding te doen melden. U meldt de werkzaamheden bij de beloner, tenzij de beloner heeft aangegeven dat u de werkzaamheden bij een andere partij moet melden. Deze partij kan, indien nodig, komen controleren of u de werkzaamheden juist heeft uitgevoerd.

BBM 110 Natuurvriendelijke oever

Een natuurvriendelijke oever is een door de mens aangebrachte aaneengesloten oever langs een waterloop, in de vorm van een plas-drasberm of een flauw talud (1:3). De begroeiing bestaat uit inheemse waterplanten en / of plantensoorten van natte ruigte en natte graslanden.

Een natuurvriendelijke oever heeft een belangrijke functie als leefgebied voor soorten als bittervoorn, grote modderkruiper en rugstreeppad en ook bij weidevogelbeheer zijn natuurvriendelijke oevers van belang. Tot slot kan de natuurvriendelijke oever beschermen tegen afkalving.

Instapeisen

- De natuurvriendelijke oever bestaat uit een plas-drasberm of een flauw talud (minimaal 1:3).

Beheervoorschriften

- ~~U schoont~~ Schonen en/of maai~~ent de oppervlakte in een cyclus van minimaal~~ eenmaal per 2 jaar en maximaal eenmaal per jaar.
- Maaien en schonen ~~is~~ alleen ~~toegestaan~~ in de periode tussen 15 juli en 1 maart.
- ~~U verwijdert het v~~rijkomende maaisel verwijderen.
- Beweid~~ing is~~ alleen ~~toegestaan~~ met schapen.
- De natuurvriendelijke oever ~~blijft~~ vrijwaren van bemestings- en bestrijdingsmiddelen.

Advies

- ~~Geen j~~aarrond~~e~~ beweiding met schapen ~~wordt afgeraden~~.
- Bij nieuw aangelegde oevers met weinig vegetatie ~~is het belangrijk om het~~ vee met een draad uit de kant ~~te~~ houden en niet of zeer beperkt (1 x per jaar) ~~te~~ maaien zodat de vegetatie zich kan herstellen.

BBM 111 Rietzoom en klein rietperceel

Rietzomen bestaan uit smalle rietstroken die grenzen aan agrarisch gebruikte percelen. Vanwege een extensief gebruik zijn ze een belangrijk broedgebied voor rietvogels, en eveneens van belang voor amfibieën, ringslang, libellen en moerasvegetaties.

Instapeisen

- Een rietzoom is minimaal 2 meter breed.
- Een rietzoom bestaat voor maximaal 20% uit houtige gewassen.
- Een rietzoom grenst aan een agrarisch perceel.

Beheervoorschriften

- ~~U schoont~~ Schonen en/of maai~~ent de oppervlakte in een cyclus van~~ minimaal eenmaal per 4 jaar en maximaal eenmaal per 2 jaar.
- Maaien en schonen ~~is~~ alleen ~~toegestaan in de periode~~ tussen 1 oktober en 1 maart.
- ~~U verwijdert h~~Het vrijkomende maaisel verwijderen.
- ~~Voorkom v~~Vraatschade of vertrapping voorkomen bij beweiding op het aangrenzende perceel.
- Het riet ~~blijft~~ vrijwaren van bemestings- en bestrijdingsmiddelen.

Advies

- ~~Het advies is om b~~Bij beweiding op het aangrenzende perceel het riet af ~~te~~ rasteren tot circa half juli.
- Gefaseerd maaien ~~heeft de voorkeur~~: niet elke keer 100% van de oppervlakte, maar bijvoorbeeld elke 2 jaar 50% of jaarlijks 25%.
- Wanneer de ringslang in de omgeving voorkomt, is het wenselijk (een gedeelte van) het gemaaide riet te verwerken als broeihuop. Daarmee kan Dit geeft met een relatief kleine moeite een groot resultaat voor deze soort ~~bereikt worden~~.

BBM 112 Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten

~~De focus van de~~ Duurzaam slootbeheer ~~is het voorkomen~~voorkomt dat er voedingsstoffen in de sloot terecht komen. Dat komt de waterkwaliteit en het leven in de sloot ten goede. Met baggerspuiten wordt een sloot op een eenvoudige manier op diepte gehouden en worden voedingsstoffen aan de sloot onttrokken.

Instapeisen

- De sloot is minimaal 2 meter breed.
- De sloot loopt tijdens het baggeren niet droog.

Beheervorschriften

- Alleen baggeren ~~is alleen toegestaan in de periode~~ tussen 15 juli en 1 december.
- ~~Het b~~aggeren ~~vindt~~ minstens 60 cm- vanaf de waterlijn-~~plaats~~.
- De zuigkop van de baggerpomp ~~wordt~~ ieder jaar dat er gebaggerd wordt door dezelfde vore ~~getrokken~~trekken.
- Aan de baggerspuit-~~zijn~~ geen vleugels gemonteerdmonteren, om te. Hiermee wordt voorkomen dat slootkanten kapot worden geslagen.
- De bagger ~~wordt~~ op het aangrenzende land gespotenspuiten, minimaal 2 meter van de sloot. ~~Er mag, zodat er~~ geen bagger in de slootkant ~~terecht~~komtterechtkomt.
- ~~Er wordt gebaggerd~~Baggeren in mozaïekvorm, dus niet alles tegelijk. Minimaal 0% tot maximaal 75% van het leefgebied onder beheer is geschoondschonen en/of gemaaidmaaien binnen de functie van de watergang per sloot. Baggerspuiten hoeft niet jaarlijks.

Advies

- ~~Bij voorkeur worden n~~Niet alle sloten tegelijk gebaggerdbaggeren, zodat een deel van de sloot geschikt blijft voor vissen en ander waterleven.
- ~~De voorkeursperiode van het b~~aggeren ins september en oktober, dan hebben planten en dieren er het minst last van.
- ~~Spaar a~~Altijd de planten-~~die~~ bij de oever van de sloot staansparen, zowel op de wal als in het water.
- ~~Er is een correlatie tussen te veel verwijderen van de~~Niet te veel planten in de oever ~~en het risico op blauwalg, verwijderen:~~ minder vegetatie in en langs de oever van de sloot vergroot de kans op blauwalg, met risico's voor veegezondheid.
- ~~In~~Zoals de Natuurbeschermingswet voorschrijft: is opgenomen dat minimaal 10% ~~moet blijven~~laten staan bij slootschonen en oeveronderhoud. Bij slootschonen ~~moeten~~ de wortels van planten blijvenlaten zitten.
- ~~Als o~~Oevers niet te strak ~~worden gemaaid~~maaien, omneemt de kans op vestiging (holletjes) van de Amerikaanse rivierkreeft ~~te~~ete verlagen.
- Meer informatie ~~kunt u in deze publicatie lezen:~~ [Gebiedskenmerken en het beheer van doelsoorten in het agrarisch leefgebied 'natte' dooradering](#) (Kennisnetwerk OBN).

Meldingsplicht

- Na uitvoering van de baggerwerkzaamheden ~~dient u daarvan~~ dit binnen vijf werkdagen meld~~ing te doen~~. U meldt de werkzaamheden bij de beloner, tenzij de beloner heeft aangegeven dat u de werkzaamheden bij een andere partij moet melden. Deze partij kan, indien nodig, komen controleren of u de werkzaamheden juist heeft uitgevoerd.

BBM 132 Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen

Duurzaam slootbeheer ~~legt de focus op het voorkomen~~ voorkomt dat er voedingsstoffen in de sloot terecht komen. Dat komt de waterkwaliteit en het leven in de sloot ten goede. Met ecologisch slootschonen worden de planten in de sloot(kant) zoveel mogelijk afgemaaid en uit het talud op het land gelegd. Hierdoor versralen de oevers en stromen voedingsstoffen niet terug de sloot in. Het slootschonen betreft het natte deel van het sloottalud.

Beheervorschriften

- Slootschonen ~~is~~ alleen toegestaan tussen 15 juli en 1 december.
- Bij het slootschonen ~~wordt gebruik gemaakt van~~ maaikorf of eco-reiniger gebruiken. Andere machines mogen ook, mits die het bodemprofiel inclusief de wortels van de waterplanten in de sloot niet beschadigen. Deel van de sliblaag laten liggen, ter bescherming van de slootbodem.
- Het maaisel en slootvuil ~~wordt uit de slootkant~~ minimaal 2 meter vanuit de slootkant op het perceel ~~gedeponeerd~~ deponeren (dus niet in het talud) of binnen 2 weken afgevoerd afvoeren.
- ~~Er mogen g~~ Geen meststoffen in het element terecht laten komen.
- Ecologisch slootschonen ~~wordt~~ in mozaïekvorm ~~gedaan~~, dus niet alles tegelijk. Minimaal 0% tot maximaal 75% van het leefgebied onder beheer is geschoonds schonen en/of gemaaid maaien binnen de functie van de watergang per sloot.

Advies

- ~~Bij voorkeur worden n~~ Niet alle sloten tegelijk geschoonds schonen, zodat een deel ~~van de sloot~~ geschikt blijft voor vissen en ander waterleven.
- ~~De voorkeursperiode van het s~~ Slootschonen is september en oktober, dan hebben planten en dieren er het minst last van.
- Als de sloot voldoende breed is en een goede aan- en afvoer van water heeft, dan kunt u 10% van de waterplanten aan weerszijden laten staan. Waterplanten dragen bij aan een gezonde waterkwaliteit en zorgen voor een stevige oever. ~~Als de sloot voldoende breed is en een goede aan- en afvoer van water heeft, dan kunt u 10% van de waterplanten aan weerszijden laten staan.~~
- ~~Er is een correlatie tussen~~ Niet te veel ~~verwijderen van de~~ verwijderen: en het risico op blauwalg, minder vegetatie in en langs de oever van de sloot vergroot de kans op blauwalg, met risico's voor vegezondheid.
- ~~In~~ Zoals de Natuurbeschermingswet voorschrijft: ~~is opgenomen dat~~ minimaal 10% ~~moet blijven laten~~ staan bij slootschonen en oeveronderhoud. Bij slootschonen ~~moeten~~ de wortels van planten blijven laten zitten.

- ~~Als o~~evers niet te strak ~~worden gemaaid~~maaien, ~~omneemt~~ de kans op vestiging (holletjes) van de Amerikaanse rivierkreeft ~~te~~te verlagen.
- Talud bij ecologisch schoonsloten in stand houden.
- Meer informatie ~~kunt u in deze publicatie lezen~~: [Gebiedskenmerken en het beheer van doelsoorten in het agrarisch leefgebied 'natte dooradering'](#) (Kennisnetwerk OBN).

Meldingsplicht

- Na uitvoering van het slootschonen ~~dient u daarvan~~dit binnen vijf werkdagen melding te doen. U meldt de werkzaamheden bij de beloner, tenzij de beloner heeft aangegeven dat u de werkzaamheden bij een andere partij moet melden. Deze partij kan, indien nodig, komen controleren of u de werkzaamheden juist heeft uitgevoerd.

BBM 171 Bodemverbetering organische stof

Het opbrengen van organische stof heeft een positieve invloed op de bodemkwaliteit. Het stimuleert de opbouw van bodemleven en zorgt dat het organisch stofgehalte van de grond in balans blijft of zelfs toeneemt, wat weer zorgt voor een betere structuur, en het vasthouden van water en voedingsstoffen.

Beheervorschriften

- ~~Het opbrengen van~~Minimaal 10 ton/hectare organische stof (maaisel, riet, stro, Bokashi of compost) ~~is verplicht in een minimale hoeveelheid van 10 ton/ha~~opbrengen.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max. 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruiskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.
- Maaisel, stro ~~mogen~~ alleen in het najaar in één keer ~~worden opgebracht~~opbrengen na oogst van de teelt. Bokashi of compost ~~mogen eventueel~~ ook in het voorjaar ~~worden opgebracht~~opbrengen. ~~Dit moet opgebracht worden~~Opbrengen conform wet- en regelgeving, zie www.rvo.nl.

Advies

- ~~Werk d~~De organische stof licht onder werken (niet diep ploegen) ~~in geval van~~ ~~(bouwland)~~.
- ~~Let op het~~Niet overmatig ~~toedienen van~~ meststoffen toedienen: dit leidt tot minder diverse gras- en kruidensoorten ~~in geval van~~ ~~(grasland)~~.

Meldingsplicht:

- Na het opbrengen van de gewasresten ~~dient u daarvan~~dit binnen vijf werkdagen melding te doen. U meldt de werkzaamheden bij de beloner, tenzij de beloner heeft aangegeven dat u de werkzaamheden bij een andere partij moet melden. Deze partij kan, indien nodig, komen controleren of u de werkzaamheden juist heeft uitgevoerd.

BBM 172 Kunstmestvrij

Het niet gebruiken van kunstmest heeft een positieve invloed op de bodemkwaliteit en is goed voor insecten en andere soorten.

Instapeisen

- Uitsluitend hele percelen ~~zijn toegestaan~~ (niet alleen randen).
- Dit pakket ~~mag~~ niet rouleren, maar ~~moet~~ voor zes jaar op hetzelfde perceel ~~worden afgesloten~~afsluiten.

Beheervoorschriften

- ~~Geb~~Geen kunstmest en/of digestaat ~~is niet toegestaan~~gebruiken.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is~~ alleen pleksgewijs ~~toegestaan~~ (max 10% van de oppervlakte) voor haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, Jacobskruid, brandnetel, krulzuring en ridderzuring. ~~Toepassing van g~~Glyfosaat is niet toegestaan.

5. Pakketten Akkerbeheer

Akkerbeheer kan een goede bijdrage leveren aan de biodiversiteit op melkveebedrijven. Zo kunnen de percelen of randen broed-, schuil- en foerageergebied bieden voor diverse akkervogels. Ook diverse zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën maken dankbaar gebruik van aangepast akkerbeheer.

Door een Commissie van Deskundigen is op verzoek van de stichting Biodiversiteitsmonitor naar de BBM-pakketten in 2021 gekeken. Voor een aantal BBM-pakketten zijn actualisaties uitgevoerd voor 2022. Specifiek voor de akkerbouwpakketten heeft de Commissie aangegeven dat door deskundigen op dit gebied een extra advies in 2022 nodig is en er nog zorgvuldig naar gekeken moet worden. Van belang is deskundigen op het gebied van natuur- en landschapsbeheer in de akkerbouw hiervoor te vragen en daarvoor een extra bijeenkomst te organiseren.

BBM 114 Stoppeland (na graan)

Stoppel, met name hoge stoppel, is waardevol voor akkervogels, zeker in combinatie met andere vormen van akkervogelbeheer. Akkervogels vinden hierin insecten en zaden. Als stoppel of gewasresten door de winter ongestoord kan blijven liggen is dat heel aantrekkelijk voor soorten als patrijs en veldleeuwerik.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat minimaal van 1 november tot 1 maart uit graanstoppels (niet zijnde mais) of oogstresten zoals suikerbieten, winterwortel, witlof of pastinaak.
- Gedurende de aanwezigheid van gewasresten of graanstoppels (1 november tot 1 maart) ~~wordt~~ een rustperiode aangehouden: in deze rustperiode ~~geenzijn~~ landbouwkundige bewerkingen ~~niet toegestaan, en ook geen-~~
- ~~C~~Chemische onkruidbestrijding ~~is in de rustperiode niet toegestaan.~~

BBM 115 Wintervoedselakker

Wintervoedselakkers zijn belangrijk voor in Nederland overwinterende vogels. Niet geogste zaden dienen voor hen als voedsel. ~~Om deze reden~~ Daarom is het belangrijk dat zaaddragend gewas aanwezig is in de periode dat overwinterende vogels voedsel op de beheerde percelen zoeken.

Dit pakket kan ook op een deel van het perceel liggen. Op deze oppervlakte oogst u dan niet. De niet-geogste oppervlakte kunt u opgeven als BBM 115.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat uit zomergraan, wintergraan, bladrammenas, ingezaaide kruiden of een combinatie van deze soorten.
- ~~U neemt een r~~Rustperiode in acht nemen van 1 oktober tot 15 maart.
- In deze periode ~~geenzijn~~ landbouwkundige werkzaamheden inclusief chemische onkruidbestrijding en bemesting van het perceel ~~niet toegestaan.~~

Advies

- Zorg voor tijdig inzaaien (uiterlijk 31 augustus) zodat er een zaaddragend gewas staat in de winterperiode.

BBM 116 Vogelakker

In open akkergebieden dienen vogelakkers zowel in de zomer als de winter als foerageergebied voor akkervogels. Daarnaast functioneren ze als ~~een~~ broedhabitat, bijvoorbeeld voor patrijs, veldleeuwerik en gele kwikstaart.

Beheervorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte bestaat tussen 1 juni en 31 december uit een van de volgende gewassen: granen (geen mais of graanstoppel), ingezaaide voor vogels interessante kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak, bladrammenas, soortenrijk grasland of een combinatie van deze soorten.
- ~~Niet b~~Beweidening is niet toegestaan in de periode van 1 juni t/m 15 november.
- ~~U maait j~~Jaarlijks maximaal 50% van het niet-beteelde deel (braak) maaien, en wel na 1 augustus. ~~Met m~~Maaien wordt gezorg~~t~~ voor een afwisselende structuur van vegetatie.
- ~~U beheert d~~De akker zodanig beheren dat stroken van minimaal 20 meter breedte ontstaan met graan, bloemen en/of kruiden.
- Geen c~~Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan~~ in het broedseizoen (1 mei tot 1 augustus)

Advies

- ~~I~~dealiter maait u pas nNa 25 mei voor het eerst maaien, daarmee geeft u om de veldleeuwerik de kans te geven om het eerste legsel groot te laten worden. ~~Wanneer u~~
~~v~~Vervolgens tussen twee maaibeurten 50 dagen tijd laat laten, geeft dat om de veldleeuwerik de kans te geven voor een succesvol 2^e (of 3^e) legsel.
- Dit pakket voor meerdere jaren afsluiten, dat heeft voor biodiversiteit veel meer-waarde ~~als het voor meerdere jaren wordt afgesloten.~~

BBM 117 Biodivers inheems bouwland

Dit pakket is in Limburg bekend als 'bouwland voor hamster'-pakket. Mits goed en meerjarig uitgevoerd heeft het ook voor vogels een positief effect doordat het dekking en (winter)voedsel biedt, daarom is het pakket landelijk inzetbaar.

Beheervorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte ~~bestaat~~ van 1 juni tot 31 december uit betelen met een van de volgende gewassen of teelten: granen (geen mais of graanstoppel), luzerne, bladrammenas, ingezaaide kruiden of een combinatie van deze soorten.
- ~~Niet b~~Beweidening is niet toegestaan in de periode van 1 juni t/m 31 december.
- ~~De~~Niet dieper dan 25 cm grond bewerking mag niet dieper dan 25 cm plaatsvinden.
- Mechanische bestrijding van plaagkruiden ~~is~~ gedurende het hele jaar alleen pleksgewijs ~~toegestaan.~~
- Geen c~~Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan~~ tussen 1 mei en 1 augustus.

Advies

- ~~Idealiter maait u pas na~~ Na 25 mei voor het eerst maaien, ~~daarmee geeft u om~~ de veldleeuwerik de kans ~~om te geven~~ het eerste (en tevens sterkste) legsel groot te laten worden. ~~Wanneer u v~~ervolgens tussen twee maaibeurten 50 dagen tijd ~~laat laten~~, ~~geeft dat om~~ de veldleeuwerik de kans te geven voor een succesvol 2^e (of 3^e) legsel.
- Dit pakket voor meerdere jaren afsluiten, dat heeft voor biodiversiteit veel meer-waarde ~~als het voor meerdere jaren wordt afgesloten.~~

BBM 118 Kruidenrijke akker

De kruidenrijke akker is van belang voor diverse soorten fauna. De nectar, het stuifmeel, de zaden en de aangetrokken insecten vormen een interessante voedselbron voor veel dieren. Een niet te dicht graangewas biedt ruimte voor de gewenste kruiden (zoals korenbloemen, klaprozen en kamille) en broedende vogels. Insecten (zoals wilde bijensoorten) hebben baat bij een zo gevarieerd mogelijke soortensamenstelling van de akkerkruiden. Een minder dicht graangewas realiseert u vooral door de hoeveelheid bemesting terug te brengen.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte ~~bestaat~~ van 15 mei tot 15 juli uit het gewas betalen met graan (geen mais), ingezaaide kruiden of een combinatie van deze soorten.
- ~~Het is niet toegestaan~~ Geen zaaizaad ~~te~~ gebruiken dat behandeld is met insecticiden, dit geldt voor zowel het graan als de kruiden.
- Geen bemesting met kunstmest ~~is niet toegestaan~~.
- Geen chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan~~ tussen 1 mei en 1 augustus.

Advies

- ~~Gebruik b~~ Bij de inzaai kruiden gebruiken die passend zijn bij uw streek.
- ~~Door i~~n de randen bemesting geheel na ~~te~~ laten, krijgt om kruidenontwikkeling daar meer kans te geven.

BBM 119 Kruidenrijke akkerrand

Beheerde akkerranden hebben verschillende functies. Ze dienen als broed-, schuil- en foerageergebied voor akkervogels, zoals veldleeuwerik en patrijs, maar ook vooraan zoogdieren, insecten, reptielen en amfibieën. Langs waterlopen ~~gelegen~~ dienen akkerranden als middel om drift bij chemische bestrijding in de akker naar de waterloop toe te verminderen. De natuurlijke vijanden die inheemse kruiden aantrekken, dragen bovendien bij aan een verminderde noodzaak voor chemische bestrijding.

Behalve op de randen, is dit pakket ook mogelijk op overhoekjes van een perceel.

Instapeisen

- Een kruidenrijke akkerrand is minimaal 6 meter breed. Voor onderbouwing zie rapport [Breeding Bird Response to Field Border Presence and Width](#).
- De rand ligt langs een akker.
- De minimale oppervlakte is 0,2 hectare.

Beheervoorschriften

- Minimaal 90% van de oppervlakte ~~bestaat~~ van 1 juni tot 15 augustus uit betelen met een van de volgende gewassen: gras, graan (geen mais of graanstoppel), ingezaaide kruiden, eiwitgewassen (luzerne, rode klaver), groene braak of een combinatie van deze.
- ~~Niet beweidening is niet toegestaan~~ in de periode dat de bovengenoemde gewassen er staan.
- ~~Niet bemesting is niet toegestaan.~~
- Bij vernieuwing van een meerjarige rand in het najaar ~~wordt er~~ tussen 15 augustus en 15 oktober ingezaaid/inzaaien.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ buiten deze periode allen pleksgewijze bestrijding van bij haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, Jacobskruiskruid, ~~tot~~ tot een maximum van 10% van het oppervlak van de akkerrand. ~~Toepassing van~~ Glyfosaat is niet toegestaan
- ~~Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan tussen 1 mei en 1 augustus.~~
- De akkerrand ~~moet~~ jaarrond blijven laten staan (tot 15 maart van het daaropvolgende jaar).

Advies

- Het collectief kan u adviseren over zaadmengels en zaaidichtheden. Het moment van inzaaien is cruciaal voor succes en vraagt kennis die u bij uw collectief kunt opvragen.
- Meerjarige akkerranden (2-3 jaar) zijn zinvol voor overwinterende insecten, en voorkomt dat u elke jaar de hele oppervlakte moet inzaaien.
- Voor de variatie en structuur ~~kunt u~~ de meerjarige rand gefaseerd maaien en het maaisel afvoeren.

6. Pakketten landschapsbeheer

Landschapselementen zijn elementen die naast een cultuurhistorische en landschappelijke functie ook grote betekenis hebben voor biodiversiteit in het landelijk gebied. Veel boerenlandvogels, maar ook insecten, amfibieën en (kleine) zoogdieren hebben deze elementen nodig als voortplantingsbiotoop, schuilplek of voedselbron. Landschapselementen zijn bovendien de verbindende factor tussen grotere natuurgebieden waarlangs fauna zich kan verplaatsen.

Voor alle elementen geldt dat ze actief onderhouden moeten zijn en in principe niet op het erf liggen. Wanneer er sprake is van achterstallig onderhoud, kan het element niet meetellen voor de Biodiversiteitsmonitor totdat het achterstallig onderhoud is weggewerkt. Daarbij valt te denken aan poelen die dicht zijn gegroeid of volledig omgeven zijn met schaduwgevende begroeiing, knotbomen die dusdanig lang niet geknot zijn dat de takken (bijna) doorscheuren, etc.

Bij het uitvoeren van onderhoudswerk moet u rekening houden met aanwezige nesten en holtes. Van een aantal vogels is het nest het gehele jaar door beschermd, ook als de vogels zelf niet aanwezig zijn. Bomen met holtes kunnen door beschermde vleermuizen of vogels gebruikt worden.

BBM 109 Poel en klein historisch water

Poelen en het aangrenzende landbiotoop zijn van groot belang als leefgebied voor diverse amfibieënsoorten. Openheid rondom (een deel van) de poel is van belang ~~voorom~~ een goede voortplantingsbiotoop voor amfibieën ~~te behouden~~. Door vegetatie periodiek en gefaseerd te maaien, vinden insecten in de niet-gemaaide delen een overwinteringsplek. Afwezigheid van vissen is cruciaal: vissen eten de amfibieën-eitjes op, waardoor succesvolle voortplanting nagenoeg onmogelijk is.

Instapeisen

- Bij het gebruik als veedrinkpoel is minimaal de helft van de oeverlengte uitgerasterd.
- ~~Het element~~De poel wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- ~~Het element~~De poel is voor minimaal 75% onbeschaduwd.

Beheervoorschriften

- ~~In de periode~~Zorgen dat van 15 maart tot 15 juni ~~bestaat~~ minimaal de helft van de natte oppervlakte van de poel uit open water bestaat. Incidentele droogval is wel toegestaan.
- Voor behoud van voldoende open water ~~wordt het element~~de poel periodiek opgeschoondopschonen.
- ~~U voorkomt v~~Vertrapping van de oevers voorkomen. Bij het gebruik als veedrinkpoel ~~is~~ minimaal de helft van de oeverlengte ~~uitgerasterd~~uitrasteren.
- ~~Het is niet toegestaan~~Geen vissen, eenden, ganzen of andere dieren uit ~~te~~-zetten of ~~te~~ kweken.
- ~~Het is niet toegestaan~~Geen gewasbeschermingsmiddelen of meststoffen gebruiken in en rond de poel ~~te gebruiken~~.

- ~~Het is niet toegestaan~~ Geen slootmaaisel of bagger verwerken in of rond de poel ~~te verwerken~~.

BBM 120 Hakhoutbeheer

Houtwallen en houtsingels zijn als lijnvormig landschapselement een verbindingsweg door het agrarische landschap voor kleine zoogdieren. Ook amfibieën en insecten zoals vlinders maken hier gebruik van. Ze bieden nest-, schuil- en voedselgelegenheid voor vogels zoals geelgors, grauwe klauwier, houtduif en torenvalk en zorgen simpelweg ook voor een aantrekkelijk cultuurlandschap.

Hakhoutbeheer is belangrijk voor deze elementen, daarbij zet u het element periodiek geheel af. U kunt enkele bomen sparen, bijvoorbeeld markante bomen, of bomen met nesten of holtes. De stobben lopen vervolgens vanzelf weer uit. Zonder actief hakhoutbeheer verandert het landschapselement in een bomenrij zonder onderbegroeiing. Dergelijke elementen hebben een veel lagere bijdrage aan de biodiversiteit doordat zij minder schuil- en voedselgelegenheid bieden.

Instapeisen

- Er is geen schade aan ~~het element~~ de houtwal of houtsingel door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden~~ dus verplicht uitrasteren als het naastgelegen perceel wordt beweide).
- Eventuele rasters zijn niet aan ~~het element~~ de houtwal of houtsingel bevestigd.
- ~~Het element~~ De houtwal of houtsingel wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- De houtwal of houtsingel ~~Het element~~ bestaat uit inheemse soorten.

Beheervorschriften

- ~~Er vindt p~~ Periodiek groot onderhoud p ~~legenaats~~ (geheel afzetten/zagen ~~van de gehele beplanting~~, met behoud van enkele overstaanders).
- ~~Snoeien- en zagen~~ agwerkzaamheden vinden ~~alleen~~ plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- ~~Snoeiafval is~~ verwijder end of in rillen gelegd leggen. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- Geen c ~~Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan~~.
- ~~U mag e~~ Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse v ~~V~~ogelkers, Amerikaanse eik, r ~~R~~obinia en r ~~R~~atelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. ~~Toepassing van g~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- ~~Niet b~~ Branden is niet toegestaan in of ~~in de directe omgeving~~ nabij (< 50 meter) de houtwal of houtsingel ~~van het element~~.
- ~~Niet b~~ Bemesting is niet toegestaan.
- ~~U mag g~~ Geen slootmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in ~~het element~~ de houtwal of houtsingel.
- Als ~~het element~~ de houtwal is voorzien van een wallichaam, ~~(houtwal)~~ dan ~~houdt u~~ deze in stand houden.

Advies

- ~~HSpreid~~ het werk spreiden in tijd en ruimte. Dus niet alle houtopstanden in één jaar afzetten, maar om de paar jaar een ander e-element. Bij een grote houtsingel kan dit ook binnen éénzelfde elementhoutsingel, bijvoorbeeld door eerst de oostelijke helft af te zetten, en een paar jaar later het westelijke deel. Zo ontstaat meer variatie in leeftijd en structuur, waardoor het elementde houtsingel een grotere ecologische waarde krijgt. Toets bij uw gemeente of een melding of vergunning verplicht is bij periodiek onderhoud. Dit beleid verschilt per gemeente.
- Wanneer het elementde houtwal of houtsingel met één zijde aan landbouwgrond grenst waarop een ander BBM- of ANLb-pakket ligt, heeft het extra meerwaarde.

BBM 121 Beheer van knot- of laanbomen

Knotbomenrijen zijn kenmerkend voor het Nederlandse landschap. Knotten houdt in feite niets anders in dan de betreffende boom eens in de paar jaar van zijn kruin ontdoen waarna deze weer uitloopt. De meest bekende soorten zijn wilg, eik, els, es of populier.

Vooraf oude knotbomen zijn waardevol voor de biodiversiteit vanwege hun functie als broedplek voor vogels als rans- en steenuil die gebruik maakt van aanwezige holtes. De vroeg in het voorjaar bloeiende knotwilgen zijn belangrijk voor wilde bijen en andere insecten die van stuifmeel en nectar leven. De wat ruigere strook tussen de knotbomen biedt een goede leefomgeving voor dieren zoals muizen, ~~etc.~~ die op hun beurt weer als voedsel dienen voor de steen- of ransuil.

Oude lanen vormen, naast een karakteristiek landschapselement, een biotoop voor vleermuizen en holenbroeders.

Let op:

- Elzensingels en/of boomwallen vallen niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 120 Hakhoutbeheer.
- Solitaire bomen (niet zijnde een knotboom) vallen niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 146 Solitaire boom.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het elementde bomen door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden zo nodig afgerasterd~~).
- Eventuele rasters zijn niet aan het elementde bomen bevestigd.
- Het element De boom wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het element bestaat uit zijn inheemse boomsoorten.
- Een knotboom is een boom waarvan de kruin periodiek wordt verwijderd of geknot.
- Er is sprake van laanbomen, wanneer Een laan bestaat uit twee bomenrijen, van tenminste vijf bomen per rij, aan weerszijden van een weg of pad ~~met aan beide kanten ten minste vijf bomen staan~~.

Beheervorschriften

- Snoei- en knottenwerkzaamheden vinden alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart
- De bomen worden gefaseerd geknotten, hierin zijn met verschillende opties mogelijk:
 - Het ene jaar de bomen aan de ene kant van het erf knotten, het andere jaar de bomen aan de andere kant van het erf;
 - De bomen in een rij om en om knottensnoeien (ene jaar wel, andere jaar niet);
 - Een boom gedeeltelijk knottensnoeien, dus een deel van de takken op een boom laten staan
- Snoeiafval is verwijderend of in rillen leggen gelegd. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan, met uitzondering voor alleen Pleksgewijs ze bestrijding van bij haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. ~~Toepassing van gGlyfosaat is niet toegestaan.~~
- ~~U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse vVogelkers, Amerikaanse eik, rR Robinia en rRatelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van gGlyfosaat is niet toegestaan.~~
- ~~Niet bBranden is niet toegestaan in of in de directe omgeving nabij (< 50 meter) van het element rond de bomen.~~
- ~~Niet b Bemesting is niet toegestaan.~~
- ~~U mag gGeen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element rond de bomen.~~

Advies

- ~~Door nN~~ niet alle knotbomen in één keer te knotten, maar jaarlijks of om de paar jaar een deel te doen, dit spreidt u het werk in tijd en ruimte. Dit voorkomt ook dat in het voorjaar geen bloeiende knotwilgen aanwezig zijn voor bijen.

BBM 122 Knip- en scheerheg

Een knip-of scheerheg is een cultuurhistorische heg, vaak om een boomgaard. Heggen zijn al eeuwen te vinden in het Nederlandse cultuurlandschap. Door het regelmatig knippen heeft de heg een strak en recht uiterlijk, zonder open gaten. Knip- en scheerheggen dragen, mits van voldoende afmeting, bij aan de biodiversiteit vanwege hun functie als broed- en leefgebied voor veel soorten. Knip- en scheerheggen die deels uit mogen lopen, bieden daarnaast bloesem in het voorjaar.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het element de heg door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden zo nodig afgerasterd~~).
- Eventuele rasters zijn niet aan de heg het element bevestigd.
- De heg Het element wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- De heg Het element bestaat uit inheemse soorten.
- De heg Het element ligt naast landbouwgrond of rondom een boomgaard.

Beheervorschriften

- ~~U snoeit, knipt of scheert d~~De heg minimaal eenmaal per 3 jaar snoeien, knippen of scheren, en maximaal eenmaal per jaar. Na het snoeien, knippen of scheren is de heg minimaal 0,8 meter hoog.
- ~~A~~De werkzaamheden vinden alleen plaats in de periode bewerken tussen 16 juli en 14 maart.
- ~~U kunt het s~~Snoeien eventueel combineren met het vlechten van de hegaag.
- ~~Na het snoeien, knippen of scheren heeft de heg een minimale hoogte van 0,8 meter.~~
- Snoeiafval ~~is verwijderend~~. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~alleen pleksgewijse bestrijding van bij haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, ~~J~~acobskruiskruid. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, robinia en ratelpopulier ~~mogen bestrijden~~ via uitgraven, mechanisch of stobbenbehandeling worden bestreden. Toepassing van glyfosaat is niet toegestaan.
- Niet branden ~~is niet toegestaan~~ in of in de directe omgeving nabij (< 50 meter) van de heg het element.
- Niet bemestening ~~is niet toegestaan~~.
- G mag geen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element de heg.
- G een klepelmaaier ~~is niet toegestaan~~ te gebruiken.

Advies

- ~~Bij voorkeur laat u d~~De heg minimaal 1 meter breed laten worden. Zo heeft de heg een grotere toegevoegde waarde voor de biodiversiteit.
- ~~Gebruik geen klepelmaaier voor het beheer.~~

BBM 123 Struweelhaag

Struweelhagen onderscheiden zich van de knip- en scheerhegaag door de extensievere vorm van beheer. Het zijn vrij uitlopende hagen van veelal doornige struikvormers zoals meidoorn en sleedoorn die eens in de 5-~~—~~7 jaar worden afgezet. Verder komen in struwelen klimplanten voor als hop, kamperfoelie en bosrank.

Struweelhagen vormen een belangrijk leefgebied voor aan struwelen en zomen gebonden flora en fauna van het cultuurlandschap zoals braamsluiper, grasmus en grauwe klauwier.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het element de struweelhaag door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden~~ zo nodig afgerasterd).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element de haag bevestigd.
- De struweelhaag wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- De struweelhaag bestaat uit inheemse soorten.

Beheervorschriften

- PEr vindt periodiek groot onderhoud plegenaats (geheel afzetten/zagen ~~van de gehele beplanting~~).

- ~~Snoei- en zaagwerkzaamheden vinden~~ Snoeien en zagen alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- ~~Gebruik van~~ een klepelmaaier is niet toegestaan/gebruiken.
- ~~HU kunt~~ het snoeien eventueel combineren met het vlechten van de haag.
- Snoeiafval ~~is verwijderend~~. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperert, voert u de snippers af.~~
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ alleen pleksgewijs ~~ze bestrijding van~~ bij haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, ~~J~~ acobskruid. ~~Toepassing van g~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse ~~v~~ ogelkers, Amerikaanse eik, ~~r~~ Robinia en ~~r~~ Ratelpopulier mogen bestrijden via uitgraven, mechanisch of stobbenbehandeling worden bestreden. ~~Toepassing van g~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- Niet Branden ~~is niet toegestaan~~ in of ~~in de directe omgeving~~ nabij (< 50 meter) van de haag/het element.
- Niet b ~~Bemesting is niet toegestaan~~.
- GU mag geen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element/de haag.

Advies

- ~~Door o~~ Om de paar jaar een deel van de struweelhaag af ~~te~~ zetten, om ~~spreadt u~~ het werk in tijd en ruimte te spreiden. Er ontstaat zo meer variatie in leeftijd en structuur, waardoor het element een grotere ecologische waarde voor planten en dieren krijgt.
- ~~Wanneer het element~~ De haag met één zijde laten grenzen aan landbouwgrond, ~~grenst~~ waarop een ander BBM- of ANLb-pakket ligt, dan heeft het extra meerwaarde.

BBM 124 Struweelrand

Een struweelrand is een lijnvormige begroeiing van ruigte en struiken met een bedekking van bomen en struiken van 0 tot maximaal 50%. De struweelrand kan zich ontwikkelen vanuit een extensief beheerde situatie, bijvoorbeeld onder een rasterdraad, op een steilrand of in een droge greppel, maar ook aangeplant worden. Afhankelijk van het beheer ontstaan dan randen die vooral bestaan uit ruigtekruiden, struiken of een combinatie van beide. Een struweelrand kan vrij liggend zijn (bijvoorbeeld door een graslandperceel), maar ook tegen een ander element aanliggen, bijvoorbeeld als overgang van een houtopstand naar het aangrenzende intensiever gebruikte landbouwperceel.

Door het extensieve beheer van deze randen is er veel rust en dekking. Bloeiende ruigtekruiden trekken veel insecten en daarmee vogels. Solitaire struiken zijn voor vogels ideale uitkijk- en zangposten en bieden nestgelegenheid.

Instapeisen

- Bomen en struiken vormen maximaal 50% van de struweelrand
- Er is geen schade aan het element/de struweelrand door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden~~ eventueel afgerasterd).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element/de struweelrand bevestigd.
- ~~Het element~~ De struweelrand bestaat uit inheemse soorten.

Beheervoorschriften

- ~~Het deel van de struweelrand met~~ De kruidachtige begroeiing in struweelrand mag maximaal eenmaal per 3-5 jaar worden gemaaid/maaien (bij voorkeur gefaseerd), afhankelijk van het aantal storingssoorten (bij voorkeur gefaseerd), ~~waarbij het maaisel wordt afgevoerd/afvoert~~.
- ~~Snoei- en maaiwerkzaamheden vinden~~ Snoeien en maaien alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- Snoeiafval ~~is~~ verwijderend of in rillen of op hopen gelegd/leggen, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ alleen pleksgewijze bestrijding van bij haarden van probleemonkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. Toepassing van gGlyfosaat is niet toegestaan.
- ~~U mag o~~ Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse vVogelkers, Amerikaanse eik, rRobinia en rRatelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. Toepassing van gGlyfosaat is niet toegestaan.
- Niet bBeweiding ~~is niet toegestaan~~ in de struweelrand.
- Niet bBranden ~~is niet toegestaan~~ in of ~~in de directe omgeving~~ nabij (< 50 meter) van ~~het element~~ de struweelrand.
- Niet bBemestening is niet toegestaan.
- gU mag geen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element de struweelrand.

Advies

- OU kunt ~~o~~ verlast van probleemonkruiden voorkomen door ze voor de bloei te maaien met een bosmaaier zodat verspreiding wordt voorkomen. Het agrarische collectief heeft hier mogelijk informatie over beschikbaar.

BBM 126 Half- of hoogstamboomgaard

Boomgaarden zijn niet alleen landschappelijk waardevol, maar hebben vaak ook ecologische waarde ~~door het voorkomen van~~ voor in holten broedende vogels zoals de steenuil. Onder de schors van oude bomen leven insecten die jaarrond voedsel bieden aan vogels zoals boomkruiper en grote bonte specht. In het voorjaar trekt de bloesem insecten aan zoals hommels, bijen en zweefvliegen.

Een belangrijk onderdeel van de boomgaard is de onderbegroeiing. Een kruidenrijke vegetatie zorgt voor insecten waar diverse vogels op afkomen. Bij beweiding ontstaat een wat pollige structuur in het grasland waar muizen zich ~~t~~ thuis voelen: een smakelijk onderdeel op het steenuilen-menu.

Instapeisen

- De onderbegroeiing bestaat uit een grazige en kruidenrijke vegetatie en wordt niet als gazon beheerd.
- De stam van de fruitbomen mag niet beschadigd worden door vee. Jonge bomen in een boomgaard met vee zijn voorzien van een boomkorf.

- Eventuele rasters zijn niet aan de bomen bevestigd.
- De boomgaard bestaat uit ten minste tien bomen met een minimale dichtheid van 50 bomen per hectare en een maximale dichtheid van 150 bomen per hectare.

Beheervoorschriften

- ~~U snoeit a~~ Appel- en perenbomen minimaal eens per 2 jaar snoeien. Voor andere soorten ~~geldt~~ alleen vorm- of onderhoudssnoei toepassen indien nodig.
- Snoei ~~werkzaamheden vinden~~ alleen plaats in de periode tussen 16 juli en 14 maart.
- Snoeiafval ~~is verwijderend~~ of in rillen leggengelegd. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- ~~U laat d~~ De boomgaard jaarlijks laten beweiden of ~~maait~~ de onderbegroeiing jaarlijks maaien, waarbij ~~u~~ het maaisel afvoert wordt afgevoerd en beschadiging van de bomen (en wortels) wordt voorkomnt.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ alleen pleksgewijs ~~ze bestrijding van bij~~ haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, ~~J~~Jacobskruiskruid. Toepassing van gGlyfosaat is niet toegestaan.
- Niet bBranden ~~is niet toegestaan~~ in of in de directe omgeving nabij (< 50 meter) van ~~het element~~ de boomgaard.
- Niet bBemestening met drijfmest ~~is niet toegestaan~~. Bemesting met ruige mest (geen pluimvee mest) en/of kalk ~~is wel toegestaan mag~~, mits ~~u daarbij zorgdraagt dat u~~ de boomwortels en bomen niet beschadigd worden.

Advies

- Als er (nog) geen nestholtes aanwezig zijn in uw boomgaard, dan ~~kunt u een~~ steenuilenkast ophangen ~~om geschikte nestgelegenheid voor deze soort te creëren~~.
- Kies voor een soortenrijke boomgaard met liefst streekeigen appel, peer, kers en pruim.

BBM 127 Hakhoutbosje

Boeren hebben al eeuwenlang behoefte aan hout voor allerlei doeleinden. Het kan hierbij gaan om brandhout, staken voor de groentetuin of hout voor gereedschapsstelen. Dit soort bosjes wordt in de volksmond ook wel geriefhoutbosjes genoemd. Dergelijke bosjes worden van oudsher als hakhout beheerd.

Hakhoutbosjes hebben een hoge biodiversiteitswaarde door de combinatie van hoog opgaande bomen en lagere struiken en de kruidachtige vegetatie daaronder. Vogels broeden, schuilen en foerageren er. Zoogdieren vinden er een schuilplaats. Op de afgestorven bomen kunnen bijzondere mossen en paddenstoelen voorkomen, ~~en doendie~~ gelijk dienst doen als een insectenhotel. Veel amfibieën vinden er een overwinteringsplaats en vlinders vinden er voedsel en waardplanten om eieren af te zetten.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het bosjelement door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden~~ zo nodig afgerasterd).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element de bomen bevestigd.

- Het element bosje wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het bosjeelement bestaat uit inheemse soorten.
- Minimaal 80% van het bosje wordt als hakhout beheerd.
- De maximale oppervlakte van één aaneengesloten hakhoutbosje is 1 hectare.
- Een hakhoutbosje grenst minimaal aan twee zijden aan landbouwgrond.

Beheervoorschriften

- Er vindt pPeriodiek (eenmaal in de 6 – 25 jaar) groot onderhoud plegenaats (geheel afzetten/zagen ~~van de gehele beplanting~~, met behoud van enkele overstaanders).
- Snoei en zaagwerkzaamheden vinden Snoeien en zagen alleen ~~plaats in de periode~~ tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval ~~is~~ verwijderend of in rillen gelegend, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- Als u het snoeiafval versnipper, voert u de snippers af.
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ alleen pleksgewijse ~~bestrijding van~~ bij harden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruiskruid. ~~Toepassing van g~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag e Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse vogelkers, Amerikaanse eik, rRobinia en ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. ~~Toepassing van g~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- Niet bBranden ~~is niet toegestaan~~ in of ~~in de directe omgeving~~ nabij (< 50 meter) van het bosjeelement.
- Niet bBemestening ~~is niet toegestaan.~~
- U mag gGeen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het bosjeelement.

Advies

- BDoor ~~bij~~ het periodiek afzetten/zagen van het bosje enkele bomen ~~te~~ laten staan (overstaanders), om ~~verhoogt u~~ de ecologische waarde van het ~~uw~~ bosje te verhogen.

BBM 128 Griendje

~~In bepaalde delen van het land, was h~~ Het verbouwen van wilgen was in Nederland lange tijd vrij gebruikelijk, ~~in~~ vooral in moerassige streken. Daarbij werden de wilgen op enige tientallen centimeters boven de grond afgezet. Deze griendjes zijn onder andere van belang voor de biodiversiteit ~~vanwege hun functie~~ als leefgebied voor zoogdieren zoals de bunzing en vogels zoals de gekraagde roodstaart en ransuil, mits er overstaanders in de vorm van hoge of oude bomen aanwezig zijn. Belangrijk is dat nesten van zwarte kraai en ekster ongestoord aanwezig zijn in het gebied, omdat die gebruikt worden door ~~(mede door het ontbreken daarvan)~~ zeldzame vogelsoorten zoals bijvoorbeeld ransuil en boomvalk.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het griendjeelement door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden~~ zo nodig afgerasterd).
- Eventuele rasters zijn niet aan het element de bomen bevestigd.
- Het griendjeelement wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het griendje element wordt geheel als griend beheerd.

- Het griendjelement bestaat uit inheemse wilgensoorten.

Beheervoorschriften

- ~~U zet het element~~ Het griendje tenminste eenmaal per 5 jaar af zetten.
- ~~Snoei en zaagwerkzaamheden vinden~~ Snoeien en zagen alleen ~~plaats in de periode~~ tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval ~~is verwijderend~~ of in rillen leggengelegd, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ alleen pleksgewijs ~~ze bestrijding van~~ bij haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, Jacobskruid. ~~Toepassing van~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- U mag ongewenste houtsoorten als Amerikaanse Vogelkers, Amerikaanse eik, Robinia en Ratelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. ~~Toepassing van~~ Glyfosaat is niet toegestaan.
- Niet bBranden ~~is niet toegestaan~~ in of ~~in de directe omgeving~~ nabij (< 50 meter) van het griendjelement.
- Niet bBemestening ~~is niet toegestaan~~.
- ~~U mag~~ geen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het griendjelement.

BBM 129 Bosje

Een bosje is een vlakvormige houtopstand die vroeger vaak aangeplant en beheerd werd als hakhout, maar doorgesloten is en niet meer als hakhout wordt beheerd. Dit landschapselement komt in veel gebieden in Nederland voor en wordt beheerd als bos met hoog opgaande inheemse bomen.

Zeker in combinatie met aanliggende zomen en/of kruidenrijke perceelranden leveren deze bosjes een waardevolle bijdrage aan de biodiversiteit. Ze fungeren als leefgebied voor vogels als de geelgors (~~gebruikt de bomen~~ als zangplek), wielewaal, zomertortel, grote lijster, gekraagde roodstaart, torenvalk en ransuil. Vleermuizen maken graag gebruik van bosjes mits er hoge of oude bomen aanwezig zijn. Bosjes vormen ook landhabitat voor amfibieën zoals de kamsalamander.

Instapeisen

- Er is geen schade aan het bosjelement door vee of bewerking op aangrenzende gronden (~~vee mag het element niet betreden~~ zo nodig afgerasterd).
- Eventuele rasters zijn niet aan ~~het element~~ de bomen bevestigd.
- Het bosjelement wordt actief beheerd, er is geen achterstallig onderhoud.
- Het bosjelement bestaat uit inheemse soorten.
- De maximale oppervlakte van één aaneengesloten bosje is 1 hectare.
- Een bosje grenst minimaal aan twee zijden aan landbouwgrond.

Beheervoorschriften

- ~~U beheert de~~ randen van het bosje beheren als hakhout: ~~waarbij u~~ deze randen eens in de 6-~~25~~ jaar af zetten.

- ~~Snoei en zaagwerkzaamheden vinden~~ Snoeien en zagen alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- Snoeiafval ~~is~~ verwijderd en of in rillen leggengelegd, voor zover de rillen de begroeiing niet schaden. Bij versnipperen de snippers afvoeren.
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- Chemische onkruidbestrijding ~~is niet toegestaan, met uitzondering voor~~ alleen pleksgewijze ~~bestrijding van~~ bij haarden van probleemkruiden, zoals akkerdistel, ridderzuring, krulzuring, ~~J~~ acobskruid. ~~Toepassing van~~ glyfosaat is niet toegestaan.
- ~~U mag o~~ Ongewenste houtsoorten als Amerikaanse ~~v~~ ogelkers, Amerikaanse eik, ~~r~~ Robinia en ~~r~~ atelpopulier bestrijden via uitgraven of mechanische of stobbenbehandeling. ~~Toepassing van~~ glyfosaat is niet toegestaan.
- Niet b ~~Branden is niet toegestaan~~ in of ~~in de directe omgeving~~ nabij (< 50 meter) van het bosje ~~element~~.
- Niet b ~~Bemesting is niet toegestaan~~.
- G ~~U mag~~ geen slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het bosje ~~element~~.

BBM 146 Solitaire bomen

Solitaire bomen zijn, het woord zegt het al, bomen die alleen staan. Ze hebben de ruimte om zich optimaal te ontwikkelen, met een volle brede kroon, en vallen daardoor duidelijk op. Ze kunnen bewust solitair zijn geplant, maar ook overblijfsels zijn van een grotere houtopstand. Solitaire bomen zijn vaak markante herkenningspunten in het landschap.

Let op:

- Per perceel kunnen maximaal 5 bomen per hectare worden meegerekend.
- Een knotboom valt niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 121 Knot- en laanbomen.

Instapeisen

- De boom staat op een landbouwperceel en niet langs een landbouwperceel.
- Er is geen schade aan het element door vee of bewerking op aangrenzende gronden ~~(vee mag het element niet betreden).~~
- Er is een raster aanwezig ~~en dit beschermt dat~~ de stam en wortels beschermt en ~~mag~~ niet aan de boom ~~het element~~ bevestigd is ~~zijn~~.
- ~~Het element~~ De boom is van een ~~bestaat uit~~ inheemse soorten.
- De boom staat niet op het erf.
- De boom staat vrij van andere beplanting (solitair).
- De boom heeft op 1,30 meter hoogte vanaf het maaiveld een stamomvang van minimaal 32 cm of 10 cm stamdoorsnede.

Let op:

- ~~Per perceel kunnen maximaal 5 bomen per hectare worden meegerekend.~~
- ~~Een knotboom valt niet onder dit BBM-pakket, maar onder BBM 121 Knot- en laanbomen.~~

Beheervorschriften

- ~~Snoei- en knotwerkzaamheden vinden~~ Snoeien en knotten alleen plaats in de periode tussen 1 oktober en 14 maart.
- ~~Niet o~~ Opsnoeien is niet toegestaan.
- ~~Snoeiafval is verwijderend.~~ Bij versnipperen de snippers afvoeren
- ~~Als u het snoeiafval versnipperd, voert u de snippers af.~~
- ~~Geen c~~ Chemische onkruidbestrijding is niet toegestaan.
- ~~Niet b~~ Branden is niet toegestaan in of in de directe omgeving nabij (< 50 meter) van de boom-het element.
- ~~Niet b~~ Bemesting is niet toegestaan.
- ~~U mag g~~ een slotmaaisel, bagger, maaisel of tuinafval verwerken in het element bij de boom.

Advies

- ~~Door d~~ De oppervlakte van de kroonprojectie uit te rasteren, voorkomt u om schade aan de wortels (en de stam) van de boom te voorkomen bij landbouwkundige werkzaamheden.
- ~~U kunt e~~ En nestkast voor de torenvalk ophangen om geschikte nestgelegenheid voor deze soort te creëren.

7. Pakketten erfbeheer

Verschillende soorten vogels zijn in belangrijke mate afhankelijk van boerenerven, zoals de boerenzwaluw, steenuil en kerkuil. Ook soorten als huiszwaluw, kneu, ringmus en spotvogel zijn op veel boerenerven te vinden. Veel van deze soorten staan op de Rode Lijst, wat betekent dat ze in hun voortbestaan bedreigd worden. Dit komt voornamelijk doordat erven steeds 'netter' en grootschaliger worden, waardoor vogels geen voedsel of broedplek meer weten te vinden.

Ook vlinders, egels en amfibieën profiteren van aangepast erfbeheer. Brede en lange hagen van inheemse struiken, knotbomenrijen of kleine bosjes op het erf bieden zijn voor hen belangrijke biotopen. Van belang is een diverse gelaagdheid: hogere opgaande bomen (hoog), lagere struiken (middel) en grondbedekking door vegetatie op de bodem (laag) bieden in combinatie de meeste biodiversiteit.

Het gaat hierbij om beheermaatregelen, die passen op het boerenerv van het melkveebedrijf. Het betreft niet tuinieren: een vogelhuisje in de tuin en een voederpaal behoren niet tot BBM-pakketten. Daarbij gaat het om inheemse en streekeigen struiken en bomen.

BBM 220a Nest- en broedgelegenheid (licht)

Voldoen aan pakket staat gelijk aan 1.000 m². **Let op:** u kunt niet zowel het lichte BBM 220a als het zware pakket BBM 220b afsluiten.

Instapeisen

- Op en om het erf is één van beide opties ~~is~~ aanwezig:
 - Optie 1:
Er zijn minimaal 10 nesten aanwezig van boerenzwaluw en/of huiszwaluw.
 - Optie 2:
Er zijn minimaal 3 nest(kast)en aanwezig voor één of meer van deze soorten: kerkuil, steenuil, torenvalk, ringmus, huismus, spreeuw of gekraagde roodstaart.

Beheervorschriften

- ~~U houdt d~~De stal toegankelijk houden voor de boerenzwaluw.
- ~~U verwijdert g~~Geen nesten verwijderen of en u verstoort broedende vogels niet verstoren.

Advies

~~Gebruik bij voorkeur g~~Geen chemische bestrijdingsmiddelen gebruiken op het erf (zoals vliegwerende middelen voor het vee).

BBM 220b Nest- en broedgelegenheid (zwaar)

Voldoen aan pakket staat gelijk aan 2.000 m². **Let op:** u kunt niet zowel het lichte BBM 220a als het zware pakket BBM 220b afsluiten.

Instapeisen

- Op en om het erf is één van beide opties ~~is~~ aanwezig:
 - Optie 1:
Er zijn minimaal 20 nesten aanwezig van boerenzwaluw en/of huiszwaluw.
 - Optie 2:
Er zijn minimaal 5 nest(kast)en aanwezig voor 3 of meer van deze soorten: kerkuil, steenuil, torenvalk, ringmus, huismus, spreeuw of gekraagde roodstaart, én er is minimaal 1 vleermuiskast, broeihoop, poel of bijen/insectenhotel aanwezig. Bij de keuze voor een insectenhotel ~~Het insectenhotel~~ beslaat deze tenminste 500 cm², heeft een waterdicht afdakje, heeft een dichte achterkant, schimmelt niet en hangt in de zon (op het zuiden).

Beheervoorschriften

- ~~U houdt de~~ De stal toegankelijk houden voor de boerenzwaluw.
- ~~U verwijdert geen~~ nesten verwijderen en/of u verstoort broedende vogels verstoren niet.
- ~~Elementen in het~~ insectenhotel (stengels, boorgaten in hout etc.) hebben heeft een dichte achterkant. ~~Reden is dat een element met t~~weezijdige openingen en nauwelijks wordt gebruikt door bijen.

Advies

- ~~Gebruik bij voorkeur geen~~ chemische bestrijdingsmiddelen op het erf (zoals vliegwerende middelen voor het vee).
- Bij een insectenhotel, ~~gebruik~~ géén dakpannen en dennenappels gebruiken, deze hebben geen toegevoegde waarde voor insecten.
- Bij een insectenhotel, ~~brenge~~ verschillende soorten (gladde) gaten aan brenge, bij voorkeur tussen de 3 en maximaal 8 mm in diameter en maximaal 10 cm diep.

BBM 230a Opgaande beplanting op erf (licht)

Voldoen aan pakket staat gelijk aan 1.000 m². **Let op:** u kunt niet zowel het lichte BBM 230a als het zware pakket BBM 230b afsluiten.

Instapeisen

- Op het erf is opgaande inheemse beplanting aanwezig van minimaal 25 meter lengte. Kniphagen rondom de siertuin voldoen niet.
- De beplanting is gelaagd: er is een combinatie van hoge opgaande bomen en lagere struiken aanwezig.

Beheervoorschriften

- ~~U verwijdert geen~~ nesten verwijderen en/of u verstoort broedende vogels niet verstoren.

Advies

- ~~Gebruik bij voorkeur geen~~ gewasbeschermingsmiddelen of biociden gebruiken (zoals vliegwerende middelen voor het vee).

- Bij het aanplanten van opgaande beplanting ~~kunt u~~ advies vragen bij een terrein beherende organisatie over wat past bij het landschap en uw bedrijfsvoering.

BBM 230b Opgaande beplanting op erf (zwaar)

Voldoen aan pakket staat gelijk aan 2.000 m². **Let op:** u kunt niet zowel het lichte BBM 230a als het zware pakket BBM230b afsluiten.

Instapeisen

- Op het erf zijn 2 of meer opgaande inheemse beplantingen aanwezig van elk minimaal 25 meter lengte. Kniphagen rondom de siertuin voldoen niet.
- De beplanting is gelaagd: er is een combinatie van hoge opgaande bomen en lagere struiken aanwezig.

Beheervoorschriften

- ~~U verwijdert g~~Geen nesten ~~of en u verstoort~~ broedende vogels ~~verstoren~~niet.

Advies

- ~~Gebruik bij voorkeur g~~Geen gewasbeschermingsmiddelen of biociden gebruiken (zoals vliegwerende middelen voor het vee).
- Bij het aanplanten van opgaande beplanting ~~kunt u~~ advies vragen bij een terrein beherende organisatie over wat past bij het landschap en uw bedrijfsvoering.

Bijlage 1 Definities

Inheems

Inheemse flora of fauna van een bepaald gebied is sprake als deze soorten oorspronkelijk of sinds langere tijd (meestal sinds de laatste IJstijd) van nature in het gebied voorkomen en soorten die zich door toedoen van de mens hebben gevestigd voor 1500.

Inheemse soorten kunnen spontaan weer terugkomen, als hun leefgebied is hersteld.

Inzaaien van flora is een noodoplossing, als zaad kan dan het beste streekeigen zaad gebruikt worden. In ieder geval geen buitenlands zaad (van buiten Nederland) inzaaien. Nederlandse insecten hebben het meeste baat bij inheemse soorten.

Streekeigen

Streekeigen soorten zijn inheemse soorten die van nature in de omgeving voorkomen en uitheemse soorten zoals bijvoorbeeld paardenkastanje, die in de omgeving vooral op erven en landgoederen al een lange toepassingshistorie hebben. Ze hebben het voordeel dat ze goed zullen groeien. Daarnaast bieden deze inheemse soorten voor flora en fauna de meeste schuil- en nestgelegenheid aan de streekgebonden vogels en insecten.

Exoten

Exoten zijn soorten die niet door eigen kracht maar door toedoen van de mens in ons land voorkomen. Voorbeelden daarvan zijn: Japanse duizendknoop, reuzenbereklauw, halsbandparkiet, Amerikaanse rivierkreeft, Amerikaanse eik, muskusrat. Exoten kunnen negatieve gevolgen hebben voor de natuur. Ze hebben vaak geen of weinig natuurlijke vijanden en kunnen explosief groeien. Bijvoorbeeld Japanse duizendknoop, deze plant verspreid zich heel makkelijk, zowel langs wegen als via het water. De wortels van deze plant kunnen de fundering van huizen aantasten.

Afzetten

Afzetten betekent dat bomen en struiken in een landschapselement tot 10 – 30 centimeter boven de grond worden afgezaagd. De bomen en struiken groeien uit zichzelf weer uit. Daarbij is het van belang dat er genoeg licht op de bodem valt om de stobben opnieuw te laten uitlopen. Dat betekent vaak een vrij drastische dunning. Daarbij kunt u enkele overstaanders laten staan.

Overstaander

Overstaanders zijn bomen die u laat staan bij het afzetten van uw landschapselement. Dat kunnen markante bomen zijn, bomen met holtes of nesten, of bijzondere streekeigen soorten.

Niet-veredelde kruiden

Onder veredelde kruiden worden plantensoorten verstaan die zo veredeld zijn dat ze nauwelijks meer nectar bevatten of op een andere manier de (inheemse) insecten niet meer kunnen bedienen. Bijvoorbeeld omdat de groeivorm niet aansluit bij de mogelijkheden om de nectar te bereiken van een insect of omdat de veredelde plant uit het buitenland te vroeg bloeit wanneer onze insecten nog niet actief zijn. Een voorbeeld is onze eigen rode klaver tegenover de veredelde incarnaatklaver.

Ruige mest en vaste mest

Onder ruige mest wordt verstaan: vaste strorijke mest. Deze term wordt ook door RVO.nl gehanteerd en is afkomstig uit het Besluit gebruik meststoffen: art 1 onder q: vaste strorijke mest: Vaste mest waarin zichtbaar een substantiële hoeveelheid stro aanwezig is.

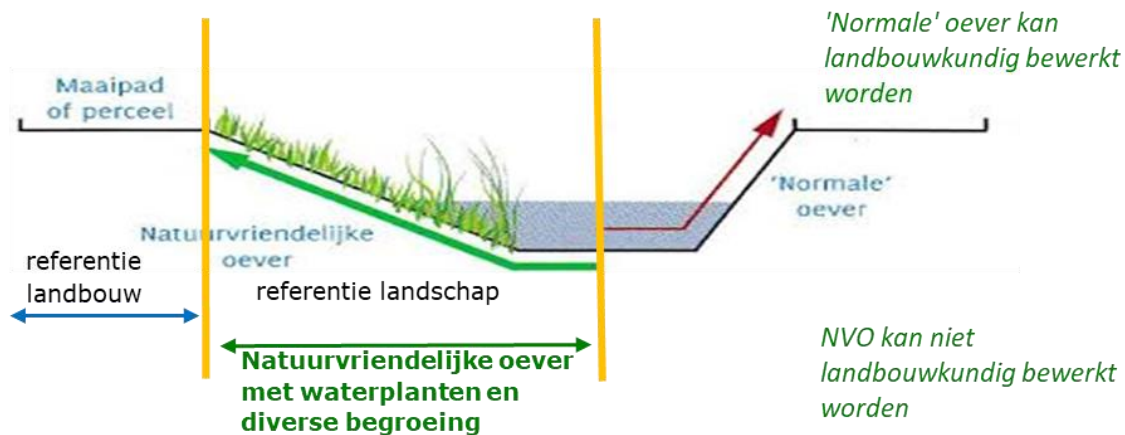
Storingssoorten

Storingssoorten zijn soorten die de kans grijpen om zich te vestigen en vervolgens uit te breiden zoals jakobskruiskruid, akkerdistel, pitrus en zuring.

Natuurvriendelijke oever (BBM 110): plas- of drasberm of flauw talud (minimaal 1:3)

Een natuurvriendelijke oever is een aaneengesloten oever langs een bestaande waterloop, in de vorm van plas- of drasberm of flauw talud (minimaal 1:3) met begroeiing van inheemse planten. De oeverbegroeiing bestaat uit plantensoorten van natte ruigten en natte graslanden.

Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten (BBM 112) en ecologisch slootschonen (BBM132) kan zowel bij een normale als bij een natuurvriendelijke oever toegepast worden.

Figuur 1: Tekening natuurvriendelijke oever (NVO) © BoerenNatuur.

Bokashi en compost ([zie de RVO-website voor de actuele regelgeving](#)):

Compost

Deze mest bestaat uit organische afvalstoffen. De afvalstoffen zijn met behulp van micro-organismen bijna tot vergane plantenresten (humus) afgebroken en omgezet tot een gelijkmatig en stabiel eindproduct. In compost zit geen dierlijke mest en het is niet verpompbaar.

Bokashi

Ontstaat bij het fermenteren van plantaardig materiaal zoals bermmaaisel en heideplagsel. Producenten voegen hier hulpstoffen aan toe zoals micro-organismen ('Microferm'), zeeschelpenkalk en kleimineralen. Soms mag u bokashi als mest gebruiken.

U mag bokashi alleen als mest gebruiken als u voldoet aan deze voorwaarden:

- Het materiaal dat u gebruikt voor de productie van bokashi mag alleen bermmaaisel, resten uit landbouw- of bosmateriaal en heideplagsel/natuurgras zijn.
- Het mag geen groente-, fruit of tuinafval zijn.

Bijlage 2 Meetmethode kruidenrijkdom

BBM 100 Productief kruidenhoudend grasland

Overal op het perceel zijn ten minste 8 soorten vlinderbloemigen en/of kruiden aanwezig, waarvan minimaal 4 vlinderbloemigen.

Voor dit graslandpakket geldt dat dit op dezelfde wijze te toetsen is als in het ANLb: in een transect van 100 meter lang en 4 meter breed moet het verplicht aantal soorten vlinderbloemigen of kruiden in het groeiseizoen (april t/m oktober) aanwezig zijn. Zo'n traject moet u willekeurig over het perceel kunnen leggen en ongeacht ligging moet het vereiste aantal soorten binnen het traject aanwezig zijn.

Overige graslandpakketten

Er zijn minimaal 10 of 15* inheemse soorten grassen en niet-veredelde kruiden aanwezig per 25 m².

Voor deze graslandpakketten kunt u bij een homogeen perceel één willekeurig gekozen plot van 5 x 5 meter beoordelen. Bij een niet-homogeen perceel (bv. hoog/droog en laag/nat deel) beoordeelt u in elk deel een representatief plot van 5 x 5 meter. Ongeacht ligging moet het vereiste aantal soorten binnen het plot van 25 m² aanwezig zijn.

*Het juiste aantal staat in het desbetreffende BBM-pakket.

Bijlage 3 Rekentabel voor het bepalen van de GVE

Omrekenpercentages van dieren in grootvee-eenheden (GVE)	
Omschrijving	GVE
Stieren, koeien en andere runderen ouder dan 2 jaar	1,0 GVE
Paardachtigen ouder dan 6 maanden	1,0 GVE
Runderen vanaf 6 maanden, maar niet ouder dan 2 jaar	0,6 GVE
Runderen jonger dan 6 maanden	0,4 GVE
Schape, lammeren en geiten	0,15 GVE

Bijlage 4 ~~Koppeling Cumulatietabellen BBM- en ANLb- en~~ ~~BBM-pakketten- en Cumulatietabel~~

Cumulatie is het 'stapelen' van pakketten op één locatie, d.w.z. op hetzelfde oppervlak twee pakketten afsluiten. In verreweg de meeste gevallen is dit niet toegestaan, er zijn echter uitzonderingen. In de onderstaande tabel 1 en tabel 2 staat aangegeven bij welke pakketten cumulatie is toegestaan. In alle andere gevallen is cumulatie niet mogelijk.

De toegestane cumulatie in BBM is gebaseerd op de toegestane cumulatiemogelijkheden in het ANLb-pakkettenboekje. Dit wordt ieder jaar vastgesteld.

Er zijn twee situaties waarin cumulatie relevant is:

- U heeft een BBM-pakket en wil daarop een ander BBM-pakket cumuleren
Gebruik in dit geval tabel 1
- U heeft al een ANLb-pakket, en wilt daarop een BBM-pakket cumuleren
Gebruik in dit geval tabel 2

~~Cumulatie is het 'stapelen' van pakketten: op dezelfde oppervlakte twee pakketten afsluiten. In verreweg de meeste gevallen is dit niet toegestaan, er zijn echter uitzonderingen. In onderstaande tabel is aangegeven bij welke pakketten cumulatie toegestaan is. In alle andere gevallen is cumulatie niet mogelijk.~~

~~Er zijn twee situaties waarin cumulatie relevant is:~~

- ~~U wil 2 BBM-pakketten cumuleren~~
- ~~U heeft al ANLb, en wilt cumuleren met een BBM-pakket~~

Leeswijzer tabel 1: U heeft een BBM-pakket liggen en wil weten welk ander BBM-pakket daar op gelegd mag worden. In onderstaande tabel kunt u dit opzoeken. De BBM-pakketten zijn gesorteerd op numerieke volgorde. Voorbeeld: U heeft BBM-pakket 116 'Vogelakker'. In de tabel ziet u dat op dezelfde locatie op het perceel ook BBM-pakket 107 of BBM-pakket 171 mogen.

Tabel 1 Cumulatiemogelijkheden BBM-pakketten

<u>Pakket op perceel:</u>	<u>Pakket dat erop kan:</u>
<u>Volledige naam</u>	<u>Cumulatie op dezelfde locatie, BBM-pakketcode:</u>
BBM100 Productief kruidenhoudend grasland	<u>107, 172</u>
BBM101 Grasland met rustperiode tot 8 juni	<u>107, 108</u>
BBM102 Grasland met rustperiode tot 15 juni	
BBM103 (Greppel) Plas-dras	
BBM104 Legselbeheer	<u>107, 108</u>
BBM105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)	<u>107, 108</u>
BBM106 Extensief beweid grasland	<u>107, 108</u>
BBM107 Ruige mest	<u>100, 101, 102, 105, 106, 114, 115, 116, 117, 118, 119, 151, 155</u>
BBM108 Hoog waterpeil	<u>100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 110, 113, 130, 131, 141, 151, 155</u>
BBM109 Poel en klein historisch water	-
BBM110 Natuurvriendelijke oever	<u>108</u>
BBM111 Rietzoom en klein rietperceel	-
BBM112 Duurzaam slootbeheer: baggersputten	<u>132</u>
BBM113 Botanisch grasland (extensief)	<u>108</u>
BBM114 Stoppeland (na graan)	<u>107, 171</u>
BBM115 Wintervoedselakker	<u>107, 171</u>

<u>BBM116 Vogelakker</u>	<u>107, 171</u>
<u>BBM117 Biodivers inheems bouwland</u>	<u>107, 171</u>
<u>BBM118 Kruidenrijke akker</u>	<u>107, 171</u>
<u>BBM119 Kruidenrijke akkerrand</u>	<u>107, 171</u>
<u>BBM120 Hakhoutbeheer</u>	-
<u>BBM121 Knot- en/of laanbomen</u>	<u>Mag met alle andere pakketten cumuleren vanwege de intekenwijze</u>
<u>BBM122 Knip- en scheerheg</u>	-
<u>BBM123 Struweelhaag</u>	-
<u>BBM124 Struweelrand</u>	-
<u>BBM126 Half- en hoogstamboomgaard</u>	-
<u>BBM127 Hakhoutbosie</u>	-
<u>BBM128 Griendje</u>	-
<u>BBM129 Bosie</u>	-
<u>BBM130 Nest- en foerageergelegenheid zwarte stern</u>	<u>108</u>
<u>BBM131 Botanisch graslandrand (extensief)</u>	<u>108</u>
<u>BBM132 Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen</u>	<u>112</u>
<u>BBM141 Overgangspakket naar kruidenrijk grasland (extensief)</u>	<u>108</u>
<u>BBM146 Solitaire boom op landbouwgrond</u>	<u>Mag met alle andere pakketten cumuleren vanwege de intekenwijze</u>
<u>BBM151 Kruidenrijk grasland (extensief)</u>	<u>107, 108</u>
<u>BBM155 Oude graslanden met kruiden (> 20 jaar)</u>	<u>107, 108, 172</u>
<u>BBM171 Bodemverbetering organische stof</u>	<u>104, 114, 115, 116, 117, 118, 119</u>
<u>BBM172 Kunstmestvrij</u>	<u>100, 155</u>

Leeswijzer tabel 2: U heeft een ANLb-pakket liggen en wil weten welk BBM-pakket daar op gelegd mag worden. In onderstaande tabel kunt u dit opzoeken. De ANLb-pakketten zijn gesorteerd op numerieke volgorde. Daarnaast is voor de volledigheid ook weergegeven welk ANLb-pakket gecumuleerd kan worden. Voorbeeld: U heeft ANLb-pakket 16 'Vogelakker'. In de tabel ziet u dat op dezelfde locatie op het perceel ook BBM-pakket 107 of BBM-pakket 171 mogen.

Tabel 2 Cumulatiemogelijkheden van ANLb-pakket met een BBM-pakketten

<u>Pakket op perceel:</u>	<u>Pakket dat erop kan:</u>	
	<u>Cumulatie op hetzelfde perceel ANLb-pakketcode*:</u>	<u>Cumulatie op hetzelfde perceel BBM-pakketcode:</u>
<u>1 Grasland met rustperiode</u>	<u>7, 8, 39d, 54, 55a, 57</u>	<u>107, 108</u>
<u>2 Kuikenvelden</u>	<u>8, 39d, 54, 55a</u>	<u>108</u>
<u>3 Plasdras voor weidevogels</u>	-	-
<u>4 Legselbeheer op grasland</u>	<u>7, 8, 39d, 54, 55a</u>	<u>107, 108</u>
<u>5 Kruidenrijk grasland</u>	<u>7, 8, 54</u>	<u>107, 108</u>
<u>6 Extensief beweid grasland</u>	<u>7, 8, 39d, 54</u>	<u>107, 108</u>
<u>7 Ruige mest</u>	<u>VERPLICHT! 1, 4, 5, 6, 8, 54, 55a, 57</u>	-
<u>8 Hoog waterpeil voor weidevogels</u>	<u>1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 13, 30, 31, 32, 39d, 41, 57</u>	<u>100, 101, 102, 104, 105, 106, 107, 110, 113, 130, 131, 141, 151, 155</u>
<u>9 Poel en klein historisch water</u>		-
<u>10 Natuurvriendelijke oever</u>	<u>8, 54</u>	<u>108</u>
<u>11 Rietzoom en klein rietperceel</u>		-
<u>12a Baggeren</u>	<u>12b, 12c, 12d,</u>	<u>132</u>
<u>12b-d Ecologisch slootschonen</u>	<u>12a,</u>	<u>112</u>
<u>13 Botanisch grasland</u>	<u>8, 54</u>	<u>108</u>
<u>14 Stoppeland</u>	<u>39b, 39c, 55b</u>	<u>107, 171</u>
<u>15 Wintervoedselakker</u>	<u>39b, 39c, 55b</u>	<u>107, 171</u>

16 Vogelakker	39b, 39c, 55b	107, 171
17 Bouwland voor hamsters	39b, 39c, 55b	107, 171
18 Kruidenrijke akker	39b, 39c, 55b	107, 171
19a Kruidenrijke akkerrand	39b, 39c, 55b	107, 171
20 Hakhoutbeheer	-	-
21 Beheer van bomenrijen	Kan vanwege intekenwijze met alle pakketten cumuleren	Kan vanwege intekenwijze met alle pakketten cumuleren
22 Knip- of scheerheg	-	-
23 Struweelhaag	-	-
24 Struweelrand - zoomvegetatie	-	-
25 Bomen op landbouwgrond	Kan vanwege intekenwijze met alle pakketten cumuleren	Kan vanwege intekenwijze met alle pakketten cumuleren
26 Half- en hoogstamboomgaard	-	-
27 Hakhoutbosje	-	-
28 Griendje	-	-
29 Bosje	-	-
30 Nestgelegenheid zwarte stern	8	108
31 Insectenrijk grasland	8	108
32 Insectenrijke graslandrand	8	108
36 Beheer peilscheidingen	-	-
38 Water bergen	-	-
39a Bodemverbetering grasland (ruige mest)	55a	155
39b-c Bodemverbetering bouwland	14, 15, 16, 17, 18, 19a, 40, 42, 48, 50, 55b	104, 114, 115, 116, 117, 118, 119
39d Bodemverbetering grasland	1, 2, 4, 6, 8, 54, 55a	101, 102, 104, 106, 108, 155
40 Vogelgraan	39b, 39c, 55b	107, 171
41 Ontwikkeling kruidenrijk grasland	8, 54	108
42 Legselbeheer op bouwland	39b, 39c, 55b	107, 171
43 Bloemenblok	55b	-
44 Keverbank	-	-
45 Kievitrond	55b	-
46 Verbrede bufferstrook	47	-
47 Infiltratiegreppel	46, 55b	-
48 Vanggewas na ui en aardappel	39b, 39c, 55b	107, 171
50 Vogelvriendelijke eiwitgewassen	39b, 39c, 55b	107, 171
51 Predatierasters	Mag met alle andere pakketten cumuleren vanwege de intekenwijze	Mag met alle andere pakketten cumuleren vanwege de intekenwijze
54 Hoog waterpeil veenweide	1, 2, 4, 5, 6, 7, 10, 13, 39d, 41, 55a, 57	101, 102, 104, 105, 106, 107, 110, 113, 141, 151, 155
55a Beperkt herbicidegebruik grasland	1, 2, 4, 7, 39a, 39d, 54, 57	101, 102, 104, 107
55b Beperkt herbicidegebruik bouwland	14, 15, 16, 17, 18, 19a, 39b, 39c, 40, 42, 43, 45, 47, 48, 50	104, 107, 114, 115, 116, 117, 118, 119
56 Ecologisch taludbeheer	-	-
57 Gefaseerd maaien	VERPLICHT met 1, 7, 8, 54, 55a	-

**Wanneer deze kolom in het BBM-pakkettenboek afwijkt van de cumulatiemogelijkheden zoals benoemd in het actuele ANLb-pakkettenboek, is de tekst van het ANLb-pakkettenboek altijd leidend.*

Slutel van ANLb naar BBM en eventuele cumulatiemogelijkheden

Naam BBM-pakket	Pakketcode BBM	ANLb-sleutel naar BBM	Cumulatie op hetzelfde perceel pakketcode BBM	Cumulatie op hetzelfde perceel pakketcode ANLb
Kruidenrijk grasland (extensief)	151	5-a t/m l	107, 108	7, 8, 54
Kruidenrijk graslandrand (extensief)	105	5-h & i	107, 108	7, 8, 54
Overgangspakket naar kruidenrijk grasland (extensief)	141	41	108	8, 54
Productief kruidenhoudend grasland	100	Niet in ANLb	107, 172	n.v.t.
Botanisch grasland (extensief)	113	13-a, b, e, f & g	108	8, 54
Botanisch graslandrand (extensief)	131	13-c & d en 32	108	8, 54
Oude graslanden met kruiden (>20 jaar)	155	Niet in ANLb	107, 108, 172	8, 54, 39a, d
Grasland met rustperiode tot 8 juni	101	1-a, b, q, s	107, 108	7, 8, 54
Grasland met rustperiode tot 15 juni	102	1-c t/m l, n	107, 108	7, 8, 54
Extensief beweid grasland	106	6	107, 108	7, 8, 54
Hoog waterpeil	108	8 & 54	151, 105, 141, 100, 113, 131, 155, 101, 102, 106, 130, 107	1, 2, 4(a, d t/m h), 5, 6, 7, 13, 30, 31, 32, 41
Nest- en foerageergelegenheid zwarte stern	130	30	108	8
Duurzaam slootbeheer: baggerspuiten	112	12a	132	12b, 12c, 12d
Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen	132	12b, 12c, 12d	112	12a
Bodemverbetering met ruige mest	107	39a, b, d en 7	100, 101, 102, 105, 106, 151, 155, 114, 115, 116, 117, 118	14, 15, 17, 17, 18
Bodemverbetering met organische stof	171	39-e	115, 116, 117, 118	15, 16, 17, 18
Kunstmestvrij	172	Niet in ANLb	100, 155	n.v.t.
Stoppeland	114	14	107, 171	39b, c
Wintervoedselakker	115	15	107, 171	39b, c
Vogelakker	116	16	107, 171	39b, c

Biodivers inheems bouwland	117	17	107,171	39b,-€
Kruidenrijke akker	118	18	107,171	39b,-€
Kruidenrijke akkerrand	119	19 & 46	-	-

Bijlage 5 Weging BBM-pakketten

Per BBM pakket is een wegingsfactor bepaald. In deze bijlage is beschreven wat de kaders zijn om deze wegingsfactor te bepalen. In tabel 2 van bijlage 6 zijn de wegingsfactoren per BBM pakket beschreven.

1. Agrarisch beheer: op (productieve) landbouwgrond

- Weging per pakket is gebaseerd op vergoeding voor soortgelijk ANLb pakket. Uitgangspunt is dat hoogte van de inkomstenderving de mate van niet-productief/extensiviteit reflecteert.
- IJkpunt weging: 1 ha kruidenrijk grasland = factor 1

2. Landschapsbeheer: grond niet primair voor productie

- Weging is niet gebaseerd op ANLb vergoeding.
- IJkpunt weging: 1 ha = 2.5 op basis van de volgende redenering:
Engels raaignas levert > 10 ton droge stof per hectare op. Een gras-kruidenmix levert gemiddeld tussen de 5 en 7 ton droge stof op (Wim Schippers, 2023). Gemiddeld levert gras-kruidenmix dus 6 ton op. Het verlies aan productiviteit van 10 naar 6 ton is 40%. Voor deze 40% aan productiviteitsverlies staat in ANLb een vergoeding voor opbrengstderving van € 1.250,54 per hectare. Omdat landschapsbeheer 100% niet productief is, is dit 2,5 keer minder productief dan kruidenrijkgrasland (40% X 2,5 = 100%).
- Na doorrekening bleek dat de een verdubbeling van de weging (naar 5) het beste weergeeft wat de toegevoegde waarde van bepaalde landschapsbeheerpakketten aan de biodiversiteit is
- Alle landschapselementen kennen een weging 5, met uitzondering van ecologisch slootschonen, half- of hoogstam-boomgaard, Hakhoutbosje, Griendje en Bosje. ~~In 2022 is er met de actualisatie van de BBM pakketten voor 2023 geadviseerd door de Commissie BBM hier wijzigingen in aan te brengen. Het bestuur Biodiversiteitsmonitor heeft dit advies overgenomen en vastgesteld. [Klik hier voor de wijzigingen.](#)~~

3. Erfbeheer:

- Een gemiddeld melkveehouderijbedrijf heeft een erfoppervlakte van 1.5 hectare (Deltares 2014). Er kan aangenomen worden dat er gemiddeld beheer plaatsvindt op 10% van deze oppervlakte. Dit komt uit op 1500 m2 beheer. Voor de lichte versies van de erfbeheerpakketten wordt daarom in de KPI berekening 1000 m2 meegeteld, voor de zware pakketten wordt 2000 m2 meegeteld.
- Voor de lichte versies van de erfbeheerpakketten (BBM wordt daarom in de KPI berekening 1000 m2 meegeteld, voor de zware pakketten wordt 2000 m2 meegeteld.

Wegingen bij gepachte elementen

Beheercontracten op (landbouw)gronden van derden op meer dan 20 km afstand tot het erf (= kortste afstand hemelsbreed tussen bouwblok en grens van betreffende perceel) worden niet meegerekend. Uitzondering hierop is langdurige pacht.

Wanneer er aangrenzend aan een gepacht landschapselement geen landbouwgrond in gebruik is, wordt de weging * de oppervlakte gehalveerd bij de berekening van de KPI Natuur en Landschap. Een gepacht landschapselement kan de volledige weging wel ontvangen, als dit grenst aan landbouwgrond die door het agrarisch bedrijf in gebruik is. Uitzondering hierop zijn de gepachte landschapselementen van pakketten BBM 120 (Hakhoutbeheer), BBM 126 (Half- of hoogstamboomgaard), BBM 127 (Hakhoutbosje), BBM 128 (Griendje) en BBM 129 (Bosje). Voor deze vijf landschapselementen geldt dat indien deze zijn gepacht, de weging*oppervlakte wordt gehalveerd bij de berekening van de KPI Natuur en Landschap.

	Pakketcode BBM	ANLb-sleutel naar BBM	Weging 2023	Eenheid bij BBM	omrekenen
Graslandbeheer					
Productief kruidenhoudend grasland	BBM 100	Niet in ANLb	0,4	ha	
Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland	BBM 141	41	0,75	ha	
Kruidenrijke graslandrand	BBM 105	5-h en i	1	ha	
Kruidenrijk grasland (extensief)	BBM 151	5	1	ha	
Botanische graslandrand	BBM 131	13-a en b	1	ha	
Botanisch grasland	BBM 113	13-en-32	1	ha	
Oude graslanden met kruiden (> 20 jaar)	BBM 155	Niet in ANLb	0,4	ha	
Weidevogelbeheer					
Grasland met rustperiode tot 8 juni	BBM 101	1-a, b, q, r, s	0,39	ha	
Grasland met rustperiode tot 15 juni	BBM 102	1-c t/m p en t	0,52	ha	
(Greppel) Plas dras	BBM 103	3	1,29	ha	
Legselbeheer	BBM 104	4	0,03	ha	
Extensief beweide grasland	BBM 106	6	0,32	ha	
Hoog waterpeil	BBM 108	8	0,04	ha	
Nest- en foerageergelegenheid zwarte stern	BBM 130	30	3,21	Aantal locaties (met voldoende nestgelegenheden en kruidenrijke rand)	
Bodem- en waterbeheer					
Bodemverbetering met ruige mest	BBM 107	39-b	0,2		
Natuurvriendelijke oever	BBM 110	10	5	ha (meters omrekenen!)	Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001
Rietzoom en klein rietperceel	BBM 111	11	5	ha (meters omrekenen!)	Eventueel meters omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001
Baggerspuiten	BBM 112	12-a	1	ha (meters omrekenen!)	Eventueel meters omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001
Ecologisch slootschonen	BBM 132	12-b, c en d	2,5	Ha (meters omrekenen!)	Eventueel meters omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001
Bodemverbetering met organische stof	BBM 171	39-c	0,2	ha	

Kunstmestvrij	BBM 172	Niet in ANLb	0,39	<u>ha</u>	
Akkerbeheer					
Stoppeland	BBM 114	14	0,24	<u>ha</u>	
Wintervoedselakker	BBM 115	15	1,82	<u>ha</u>	
Vogelakker	BBM 116	16	1,6	<u>ha</u>	
Biodivers inheems bouwland	BBM 117	17	1,86	<u>ha</u>	
Kruidenrijke akker	BBM 118	18	1,58	<u>ha</u>	
Kruidenrijke akkerrand	BBM 119	19	1,82	<u>ha</u>	
Landschapsbeheer					
Poel en klein historisch water	BBM 109	9	5	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >></u> <u>= meters x 0.0001</u>
Hakhoutbeheer	BBM 120	20	5	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >></u> <u>= meters x 0.0001</u>
Beheer van knot- of laanbomen	BBM 121	21	5	<u>ha (stuks omrekenen!)</u>	<u>Eventueel stuks (= 1 m2) omrekenen</u> <u>naar ha >> = stuks x 0.0001</u>
Knip- en scheerheg	BBM 122	22	5	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >></u> <u>= meters x 0.0001</u>
Struweelhaag	BBM 123	23	5	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >></u> <u>= meters x 0.0001</u>
Struweelrand	BBM 124	24	5	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >></u> <u>= meters x 0.0001</u>
Half- of hoogstam-boomgaard	BBM 126	26	2,5	<u>ha</u>	
Hakhoutbosje	BBM 127	27	2,5	<u>ha</u>	
Griendje	BBM 128	28	2,5	<u>ha</u>	
Bosje	BBM 129	29	2,5	<u>ha</u>	
Solitaire bomen	BBM 146	25	5	<u>ha</u>	<u>Eventueel stuks (= 1 m2) omrekenen</u> <u>naar ha >> = stuks x 0.0001</u>
Erfbeheer					
Nest- en broedgelegenheid op erf (licht)	BBM 220a	Niet in ANLb	0,1	<u>ja/nee</u>	

Nest en broedgelegenheid op erf (zwaar)	BBM-220b	Niet in ANLb	0,2	<u>ja/nee</u>	
Opgaande beplanting op erf (licht)	BBM-230a	Niet in ANLb	0,1	<u>ja/nee</u>	
Opgaande beplanting op erf (zwaar)	BBM-230b	Niet in ANLb	0,2	<u>ja/nee</u>	

Bijlage 6 - Sleuteltabellen BBM- en ANLb-pakketten

In deze bijlage staan de twee sleuteltabellen, waarin weergegeven wordt welke BBM- en ANLb-pakketten qua inhoud op elkaar lijken. De BBM-pakketten zijn ontwikkeld vanuit het ANLb, waardoor er sprake is van corresponderende pakketten. Dit vormt ook de basis voor de cumulatiemogelijkheden (zie bijlage 4).

Hieronder vindt u twee tabellen. U kunt op twee manier zoeken:

1. U weet het ANLb-pakket en wilt weten welk BBM-pakket daarmee correspondeert
Hiervoor gebruikt u tabel 1
2. U weet het BBM-pakket en wilt weten welk ANLb-pakket daarmee correspondeert
Hiervoor gebruikt u tabel 2

Tevens leest u in tabel 2 de wegingen, eenheden en enkele opmerkingen met betrekking tot de berekening per BBM-pakket (en dus ook indirect voor de ANLb-pakketten). Ieder ANLb-pakket dat een corresponderend BBM-pakket kent, telt namelijk mee in de KPI-berekening. Daarbij wordt de weging van het corresponderende BBM-pakket gebruikt.

Tabel 1 Sleuteltabel ANLb-pakket met BBM-pakket

<u>Volledige naam ANLb-pakket</u>	<u>ANLb-pakket</u>	<u>Corresponderend BBM-pakket</u>
<u>1. Grasland met rustperiode</u>	<u>1a, b, q, r, s</u>	<u>BBM101 Grasland met rustperiode tot 8 juni</u>
	<u>1c t/m p, t</u>	<u>BBM102 Grasland met rustperiode tot 15 juni</u>
<u>2. Kuikenvelden</u>	<u>2</u>	<u>Niet in BBM</u>
<u>3. Plasdras voor weidevogels</u>	<u>3</u>	<u>BBM103 (Greppel) Plas-dras</u>
<u>4. Legselbeheer op grasland</u>	<u>4</u>	<u>BBM104 Legselbeheer</u>
<u>5. Kruidenrijk grasland</u>	<u>5</u>	<u>BBM151 Kruidenrijk grasland (extensief)</u>
	<u>5h & i</u>	<u>BBM105 Kruidenrijk graslandrand (extensief)</u>
<u>6. Extensief beweid grasland</u>	<u>6</u>	<u>BBM106 Extensief beweid grasland</u>
<u>7. Ruige mest</u>	<u>7</u>	<u>Niet in BBM</u>
<u>8. Hoog waterpeil voor weidevogels</u>	<u>8</u>	<u>BBM108 Hoog waterpeil</u>
<u>9. Poel en klein historisch water</u>	<u>9</u>	<u>BBM109 Poel en klein historisch water</u>
<u>10. Natuurvriendelijke oever</u>	<u>10</u>	<u>BBM110 Natuurvriendelijke oever</u>
<u>11. Rietzoom en klein rietperceel</u>	<u>11</u>	<u>BBM111 Rietzoom en klein rietperceel</u>
<u>12a. Duurzaam slootbeheer (baggeren)</u>	<u>12a</u>	<u>BBM112 Duurzaam slootbeheer: baggersputten</u>
<u>12b,c,d. Duurzaam slootbeheer (slootschonen)</u>	<u>12b, 12c, 12d</u>	<u>BBM132 Duurzaam slootbeheer: ecologisch slootschonen</u>
<u>13. Botanisch grasland</u>	<u>13</u>	<u>BBM113 Botanisch grasland (extensief)</u>
	<u>13a, b</u>	<u>BBM131 Botanisch graslandrand (extensief)</u>
<u>14. Stoppeland</u>	<u>14</u>	<u>BBM114 Stoppeland</u>
<u>15. Wintervoedselakker</u>	<u>15</u>	<u>BBM115 Wintervoedselakker</u>
<u>16. Vogelakker</u>	<u>16</u>	<u>BBM116 Vogelakker</u>
<u>17. Bouwland voor hamsters</u>	<u>17</u>	<u>BBM117 Biodivers inheems bouwland</u>

18. Kruidenrijke akker	18	BBM118 Kruidenrijke akker
19a. Kruidenrijke akkerranden	19a	BBM119 Kruidenrijke akkerrand
19c. Meerjarige kruidenrijke akkerrand op bufferstrook	19c	Niet in BBM
20. Hakhoutbeheer	20	BBM120 Hakhoutbeheer
21. Beheer van bomenrijen	21	BBM121 Knot- en/of laanbomen
22. Knip- of scheerheg	22	BBM122 Knip- en scheerheg
23. Struweelhaag	23	BBM123 Struweelhaag
24. Struweelrand - zoomvegetatie	24	BBM124 Struweelrand
25. Beheer van bomen op landbouwgrond	25	BBM146 Solitaire boom op landbouwgrond
26. Half- en hoogstamboomgaard	26	BBM126 Half- en hoogstamboomgaard
27. Hakhoutbosje	27	BBM127 Hakhoutbosje
28. Griendje	28	BBM128 Griendje
29. Bosje	29	BBM129 Bosje
30. Nestgelegenheid zwarte stern	30	BBM130 Nest- en foeragegelegenheid zwarte stern
31. Insectenrijk grasland	31	Niet in BBM
32. Insectenrijke graslandranden	32	BBM131 Botanisch graslandrand (extensief)
36. Beheer peilscheidingen	36	Niet in BBM
38. Water bergen	38	Niet in BBM
39a. Bodemverbetering op grasland (ruige mest)	39a	Niet in BBM
	39b	BBM107 Bodemverbetering met ruige mest
39b.c. Bodemverbetering op bouwland	39c	BBM171 Bodemverbetering met gewasresten
39d. Bodemverbetering op grasland (vaste mest)	39d	Niet in BBM
40. Vogelgraan	40	Niet in BBM
41. Ontwikkeling kruidenrijk grasland	41	BBM141 Overgangspakket naar kruidenrijk grasland (extensief)
42. Legselbeheer op bouwland en uitgesteld zaaien	42	Niet in BBM
43. Bloemenblok	43	Niet in BBM
44. Keverbank	44	Niet in BBM
45. Kievitstrook	45	Niet in BBM
46. Verbrede bufferstrook	46	Niet in BBM
47. Infiltratiegreppel in bufferstrook	47	Niet in BBM
48. Vanggewas na uien en aardappels	48	Niet in BBM
50. Vogelvriendelijke eiwitgewassen	50	Niet in BBM
51. Predatierasters	51	Niet in BBM
54. Hoog waterpeil veenweide	54	Niet in BBM
55a. Beperkt gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen (grasland)	55a	Niet in BBM
55b. Beperkt gebruik van onkruidbestrijdingsmiddelen (bouwland)	55b	Niet in BBM
56 Ecologisch taludbeheer	56	Niet in BBM
57 Gefaseerd maaien	57	Niet in BBM

Leeswijzer. In tabel 2 kunt u zien dat BBM104 correspondeert met ANLb-pakket 4. Voor BBM104 is de weging vastgesteld van 0,03. BBM104 wordt dus in de KPI-berekening meegenomen met een weging van 0,03. Ook als u op uw perceel ANLb-pakket 4 heeft liggen, telt dit pakket met een weging van 0,04 mee in de KPI-berekening.

Tabel 2 Sleutel tabel BBM-pakket met ANLb-pakket

	<u>Pakketcode BBM</u>	<u>ANLb-sleutel naar BBM</u>	<u>Weging</u>	<u>Eenheid bij BBM</u>	<u>omrekenen</u>
Graslandbeheer					
<u>Productief kruidenhoudend grasland</u>	<u>BBM 100</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,4</u>	<u>ha</u>	
<u>Overgangspakket naar extensief kruidenrijk grasland</u>	<u>BBM 141</u>	<u>41</u>	<u>0,75</u>	<u>ha</u>	
<u>Kruidenrijke graslandrand</u>	<u>BBM 105</u>	<u>5 h en i</u>	<u>1</u>	<u>ha</u>	
<u>Kruidenrijk grasland (extensief)</u>	<u>BBM 151</u>	<u>5</u>	<u>1</u>	<u>ha</u>	
<u>Botanische graslandrand</u>	<u>BBM 131</u>	<u>13 a en b</u>	<u>1</u>	<u>ha</u>	
<u>Botanisch grasland</u>	<u>BBM 113</u>	<u>13 en 32</u>	<u>1</u>	<u>ha</u>	
<u>Oude graslanden met kruiden (> 20 jaar)</u>	<u>BBM 155</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,4</u>	<u>ha</u>	
Weidevogelbeheer					
<u>Grasland met rustperiode tot 8 juni</u>	<u>BBM 101</u>	<u>1 a, b, q, r, s</u>	<u>0,39</u>	<u>ha</u>	
<u>Grasland met rustperiode tot 15 juni</u>	<u>BBM 102</u>	<u>1 c t/m p en t</u>	<u>0,52</u>	<u>ha</u>	
<u>(Greppel) Plas-dras</u>	<u>BBM 103</u>	<u>3</u>	<u>1,29</u>	<u>ha</u>	
<u>Legselbeheer</u>	<u>BBM 104</u>	<u>4</u>	<u>0,03</u>	<u>ha</u>	
<u>Extensief beweid grasland</u>	<u>BBM 106</u>	<u>6</u>	<u>0,32</u>	<u>ha</u>	
<u>Hoog waterpeil</u>	<u>BBM 108</u>	<u>8</u>	<u>0,04</u>	<u>ha</u>	
<u>Nest- en foerageergelegenheid zwarte stern</u>	<u>BBM 130</u>	<u>30</u>	<u>3,21</u>	<u>Aantal locaties (met voldoende nestgelegenheden en kruidenrijke rand)</u>	
Bodem- en waterbeheer					
<u>Bodemverbetering met ruige mest</u>	<u>BBM 107</u>	<u>39 b</u>	<u>0,2</u>		
<u>Natuurvriendelijke oever</u>	<u>BBM 110</u>	<u>10</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Rietzoom en klein rietperceel</u>	<u>BBM 111</u>	<u>11</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel meters omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Baggerspuiten</u>	<u>BBM 112</u>	<u>12 a</u>	<u>1</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel meters omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>

<u>Ecologisch slootschonen</u>	<u>BBM 132</u>	<u>12 b, c en d</u>	<u>2,5</u>	<u>Ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel meters omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Bodemverbetering met organische stof</u>	<u>BBM 171</u>	<u>39 c</u>	<u>0,2</u>	<u>ha</u>	
<u>Kunstmestvrij</u>	<u>BBM 172</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,39</u>	<u>ha</u>	
Akkerbeheer					
<u>Stoppeland</u>	<u>BBM 114</u>	<u>14</u>	<u>0,24</u>	<u>ha</u>	
<u>Wintervoedselakker</u>	<u>BBM 115</u>	<u>15</u>	<u>1,82</u>	<u>ha</u>	
<u>Vogelakker</u>	<u>BBM 116</u>	<u>16</u>	<u>1,6</u>	<u>ha</u>	
<u>Biodivers inheems bouwland</u>	<u>BBM 117</u>	<u>17</u>	<u>1,86</u>	<u>ha</u>	
<u>Kruidenrijke akker</u>	<u>BBM 118</u>	<u>18</u>	<u>1,58</u>	<u>ha</u>	
<u>Kruidenrijke akkerrand</u>	<u>BBM 119</u>	<u>19</u>	<u>1,82</u>	<u>ha</u>	
Landschapsbeheer*					
<u>Poel en klein historisch water</u>	<u>BBM 109</u>	<u>9</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Hakhoutbeheer</u>	<u>BBM 120</u>	<u>20</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Beheer van knot- of laanbomen</u>	<u>BBM 121</u>	<u>21</u>	<u>5</u>	<u>ha (stukks omrekenen!)</u>	<u>Eventueel stuks (= 1 m2) omrekenen naar ha >> = stuks x 0.0001</u>
<u>Knip- en scheerheg</u>	<u>BBM 122</u>	<u>22</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Struweelhaag</u>	<u>BBM 123</u>	<u>23</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Struweelrand</u>	<u>BBM 124</u>	<u>24</u>	<u>5</u>	<u>ha (meters omrekenen!)</u>	<u>Eventueel m2 omrekenen naar ha >> = meters x 0.0001</u>
<u>Half- of hoogstam-boomgaard</u>	<u>BBM 126</u>	<u>26</u>	<u>2,5</u>	<u>ha</u>	
<u>Hakhoutbosje</u>	<u>BBM 127</u>	<u>27</u>	<u>2,5</u>	<u>ha</u>	
<u>Griendje</u>	<u>BBM 128</u>	<u>28</u>	<u>2,5</u>	<u>ha</u>	
<u>Bosje</u>	<u>BBM 129</u>	<u>29</u>	<u>2,5</u>	<u>ha</u>	
<u>Solitaire bomen</u>	<u>BBM 146</u>	<u>25</u>	<u>5</u>	<u>ha</u>	<u>Eventueel stuks (= 1 m2) omrekenen naar ha >> = stuks x 0.0001</u>
Erfbeheer					

<u>Nest- en broedgelegenheid op erf (licht)</u>	<u>BBM 220a</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,1</u>	<u>ja/nee</u>	
<u>Nest- en broedgelegenheid op erf (zwaar)</u>	<u>BBM 220b</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,2</u>	<u>ja/nee</u>	
<u>Opgaande beplanting op erf (licht)</u>	<u>BBM 230a</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,1</u>	<u>ja/nee</u>	
<u>Opgaande beplanting op erf (zwaar)</u>	<u>BBM 230b</u>	<u>Niet in ANLb</u>	<u>0,2</u>	<u>ja/nee</u>	

* Voor beheer van landschapselementen op pachtgronden zijn in bijlage 5 de kaders beschreven wanneer deze meetellen en wat het effect is op de wegingsfactor.